

VIENYBĖ LIETUVNIKŲ

Literatūros, mokslo ir politikos sanvaitinis laikraštis.

Nr. 9.

Plymouth, Pa., d. 26 Vasario (February) 1902 m.

ENTERED AS SECOND CLASS MATTER AT THE POST OFFICE AT PLYMOUTH, PA.,

Metas XVII.

Rasiant apie permainą adreso butinai reikia atsiųsti ir senąjį adresą. Dėl norinčių pamatyti mūsų laikraštį siunčiame vieną numerį dykai. Prenumerata turi būti išvirszaus apmokėta.

THE WEEKLY

Vienybė Lietuvnikų

APPEARING EVERY WEDNESDAY

The only Lithuanian "NEWSPAPER" in PLYMOUTH, PA. Represents the interest of more than 300,000 Lithuanians in the United States. Subscription only Two Dollars per year.

RATES OF ADVERTISING.

ONE LINE ONCE	\$0.25
ONE INCH ONCE	\$1.00
ONE INCH, ONE YEAR	\$10.00

all communications must be addressed

J. J. Pauksztis & CO. Plymouth, Pa.,
The Printing Office of „Vienybė Lietuvnikų“ executes the cheapest, promptest and most correct printing in lithuanian language:

FOR PRINTING IN ALL MODERN LANGUAGES

Vienybė Lietuvnikų

Iszeina kožną Seredą, Plymouthe

KASZTUOJA.

ANT METU AMERIKOJE.... \$2,00
Į UZMARE..... \$3,00

APGARSINIMAI.

Colis apgarsinimo ant metų \$10,00
Viena eilutė smulkiom raidėms 25c.
Už colį vieną sykį garsinant \$1,00
Pajieszkėjimai: už vieną sykį 50c
Du sykius garsinant 75c.
Tris sykius (už vieną dolerį) \$1,00

Pinigai kitai nesišfunčia, kaip tik per MONEY ORDER, oa registravotose gromatose ant szito antrazo:

J. J. Pauksztys & CO.

224 East Main Str.,

Plymouth, Pa.

Max Reese & Co.

109 E. Main str.

Plymouth, Pa.

Didžiausia ir geriausia avalines, kurpių ir batų krautuė visam mieste.

Žemiausios prekės!

Star Drug Store.

kampas Main & Eno str.

PLYMOUTH, PA.

Parduoda gerai sutaisytas gyduoles ir chemizkus dalykus. Gerą muilą, šepetčius, szukas ir t. t. Perfumas ir didelę daugybę visokių mažmozių. Czysta arielka, vynai ir kitoki gėrymai vartojami kaip vaistai.

Daktaru receptai sutaisomi kogeriausiai.

M. ROSENBAUM

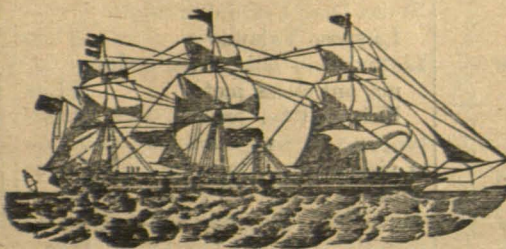
Geriause dėl Lietuvių Agentura ant visos

Philadelphios.

Pardūdam LAIVAKORTES ir TIKIETUS GELŽKELIU į visas dalis svieto, ir ant visokių linijų. Turim susineszimus kiekvienoj' dalyje svieto ir siuncziam pinigų greitai ir pigei.

Susisznecam visokiose kalbose. Pinigų priimam ban kon ir iszmainom. Visame dūdam prieteliszką rodą.

Mūsų Offisas 609 South Third str. PHILADELPHIA, PA.

Neikite pas svetimą, bet pas

V. G. Sava

„Saloon“ 13 S. Canal street,

WILKES-BARRE, PA.

Puiki degtinė ir alus! kviezciam lietuvius.

Czia gausi pigianias laivakortes ir pigiai nusitqi pinigų į visas svieto dalis.

Užlaikau didžiausę krautuė Rėmų krautuė ir pigiausiai parduodu kaip visi, rėmų galima gauti visokio gatunko dideliom pasirinkime dėl visokių paveikslų, kalbu lietuvizkai, lenkiszka ir t. t. Podraugiai užlaikau ir visokius paveikslus kaip szventas ir kitokius. Mano adresas:

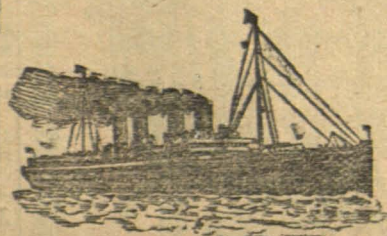
MORRIS BLOOM,

312 Penn Ave. Seranton, Pa.

Paveikslas Dr. V. Kudirkos.

Didumo - 19 colių pločio, 24 colių augszcio, ant puikios popieros, su prisiuntimu 30 ct. Gaunamas „Vienybės“ redakcijoj.

Szitas paveikslas tojo mūsų užsitarnavusio tautieccio privalo rastisi kiekvieno lietuvio namuose kaip papuoszimas ir atminimas, kad tasai tautietis per visą savo gyvenimą trusė ant naudos savo tautiecių ir tėvynės.

Parduodu Laivakorte ant visokių linijų irsiuncziu pinigų į visas dalis svieto. Doviernastis (pavedimus reaztu) atikimui reikalų su Maskolijos valdzia. Iszmainau visokius pinigų ont amerikonzskų ir t. t. Darau apsergėjimus nuo ugnies (Fire Insurance) ant visokių daiktų. Jeigu kurį atkeliauvsz užlaikytų kastlegarnėje, tegul szaukiaai prie manęs, o aez jį iszliuosuoziu. Lietuviai kreipkitės pas savo tautietį, o bztte užganėdinti.

Daugiau kaip 30 metus iszmeigintas! Dr. RICHTERO wisam swietul žinomas

“ANKER” (Inkarinis) PAIN EXPELLER.
yra geriausias gyduole nuo

Rheumatizmo, Neuralgijos, Sausgelos, Strenu Skaudejimo ir tt.
ir wisokiu Rheumatizsku skaudejimu.

uz 25c. ir 50c. pas wisus aptiekorius arba pas

F. Ad. Richter & Co.,
215 Pearl Street, New York.

Mėsinyčia Adomo Adžgaucko,

Užlaiko kasdien szviežią mėsą, kiaulieną, verszieną, jautieną, avinczieną, kumpiai szvieži rukyti, deszrų visokių galima gauti dideliom pasirinkime.

teiposgi užlaikau miltų, cukriaus, kavos, arbatos, žuvų, silkių, surio ir visko kas tikt

yra reikalinga žmogui dėl maisto ir už p gesnę prekę nei kaip pas kitus visi pas

Ad. Adžgaucka
220 E. Main Street, PLYMOUTH, PA.

Teleponas 352 Plymouth.

Daktarka Johanna Želviene.

Vienintelė lietuvizka daktarka gydo visokias ligas. Offisas ir gyvenimas: ant kampo Centre Ave. ir Church ulycezių. PLYMOUTH, PA.

Offisas { nū 7 iki 9 ryto,
etidarytas { nū 12 iki 1 po piet,
nū 6 iki 8 vakaro.

Priima į savo namus ant tamtikro laiko gimdyves (moteris palage) ir suteikia joms pagelbašir gerą priežiurą.

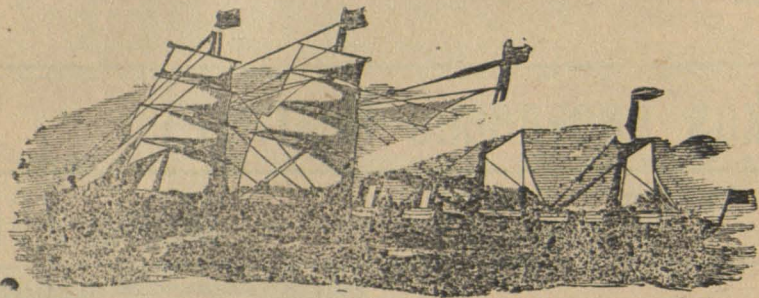
Max Kobre

Successor to

KOBRE & HERSCHMANN

Litewski i Polski **BANK**

40 Canal Str.,—142 Division Str., New York

Frieteliai! dudu jums žinia, kad mes. pardudam Szifkortes ant visu greiciausiu laivu už pigiausia preke. Esu uztvirtintu agentu ant liniju, North German Lloyd Bremeno; Hamburg Amerikan Line Hamburgo; Red Star Line, Antverpo ir Nitherlands Lines Roterdamo. Siuncziamė pinigų, kuriūs jusų prieteliai gauna į 15 dienų. Musų kantoroje galite susiznekėti lituviszkai ir lenkiszka. Ateikite ir persiliudikite, kad mes per 52 metus su kožnu apsiėjome teisingai. Teiposgi pardudame tikietus ant visu geleziukeliu Amerikoje ir Europoje.

Daodam žinoti kad mes priimam pinigus į depositą bankos ir mokam po 3 1/2 procentus ant metų. Procentą tik tą mokam nuo 50 doleriu ir višzaus, ale kad buva padėti ne mažiū kaip 6 mėnesius. Padėti ir izimti gali kožną dieną nuo 9 ryto iki 2 po pietų, ir nuo 4 iki 8 val. vakare.

Krautuve Forniczia.

Cztonai gaušite pigiausiai visokius naminius rakaadus, kaip tai lovas, komodas, kreses ir t. t. Kiekvienas sykį pas mus pirkęs, ateina ir kita sykį Susikalbėti galima visatp.

A. FAINBERG,

56 E. Main str. PLYMOUTH, PA.

Didele krautuve

IR **KARCZIAMA**

Kas nori gero tavro gauti ir skanaus gerymo ragaut, tegul atsilank pas **Joną Žukaucką** Plymouth, Pa.

W. SŁOMINSKA,

679 Milwaukee Avenue, CHICAGO, ILL.

Mano Dirbtuve tapo Apdowanota

DWIEMS MEDALIAIS

ant Kosciuszkos Parodos už rupestingą, teisingą ir artistizką izdirbimą.

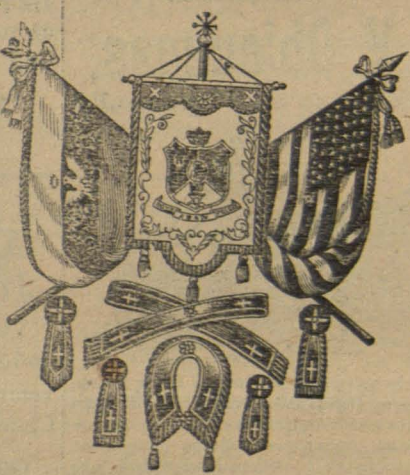

KARUNŲ, SZARPŲ, KUKARDŲ, ROZETŲ, BERLŲ, MARSZALKINIŲ LAZDŲ ir tt.

Turiu už garbę apreikszi gudotiniems Kunjgams ir gudotin. Draugystėms, kad asz dirbu wisus augszciaus paminėtus daigtus Pigiausei, Teisingiausei ir Geriausei, nes per 30 metų užsiimdama izdirbimais igijau geriause praktike ir dėl to galiu wisą padirbt pigiau ir geriau negu kiti fabrikai.

Su guodone

W. SŁOMINSKA, 679 MILWAUKEE AV., CHICAGO, ILL.

Skaityk su atyda!

Firmas Lituviszkas **BEAVOLAS** Suvienyose Valstijose Sziaurinė Amerikos, Kuriame izdirba geriause **ALŲ PORTERŲ** ir **ELIŲ**.

Nes yra daromas isz grynu javu ir geriausiu apfiniu, norint ir geriant truputį užsilinksminti bet galvos neskauda, nes jame nėra jokių primaiszytų kvarbu ne proszkų.

Todėgi perkantieji ir pardavėjai (karcziamnikai) visacs reikalaukite Lituviszko

alaus: — viena jog yra geriausias alus, o antra teip darydami suszelspste savo Vientauczius lituvisius.

POLISH---LITHUANIAN BREWING CO.

DANVILLE, PENN., A.

Apszvieta ir Mokslas už pigiause preke.

Biblija arba Rasztas Szventas Seno ir Naujo Testamento, vokiszkas drukas, puikiamė apdare \$5.00
 Naujas Testamentas, lituviszkas drukas, puikiamė apdare \$1.00
 Budas Doro Pasilinksminimo Laisvose Valandose \$1.00
 Lituviszkas laikrasztis, nedėlis, ant pusės meto \$1.00
 Kaip matote, viskas sykiu kasztuoją \$8.00, bet daba tės atiduodu tą viską draugia kaip yra augszciaus minėta, tiktai už \$5.00. Skyrium neparucdu nieko isz szito suraszo, kaip tiktai keturis dalykus draugia.

PASARGA: Laikraszti ant pusės meto duodu viena isz szitu trijų: 1 Vienybę Lituviskų, 2 Lituva 3 Lituvis Kožnas pirkęjas szios mano ofertos, turi tiesą pasiekirti sau vieną isz augszciaus minėtu laikraszciu ir sykiu su steliuku tur dāneszt man laikraszcio vardą.

Kas nenori arba negali atsinsti pilnos sumos pinigų t. y. \$5.00 sykiu su steliuku, tas tegul stūczia \$1.00, bet nemažiaus, o kitus \$4.00 damokė antexpreso priimdamas pirkinį. O jeigu kas neizsitenka izduoti \$5.00 ant karto, tas tegul susideda su draugu per pueg, o abudu džiaugis pasinaudoje isz szitos mato ofertos.

Lituviai, naudokitės isz szitos teip gausios progos, nes szia oferta padariau tiktai vien dēlei jusų labo ir tiktai ant trumpo laiko.

Pinigus reikia siusti per Money Order, arba registravotoi cromatui. Adresuokite sziteip: **M. Mockus, Bx 54, Detroit, Mich.**

Griaciziausiai iszgydo visokias ligas

Dr. J. Szlupas

Telephone 4373. 421 Penn. Ave. Scranton, Pa.

ST. LOUIS CHICAGO
 THE HANDIEST AND BEST WAY TO HANDLE A PAN IS BY THE HANDLE.
 The Handiest and Best Route between the PAN-AMERICAN EXPOSITION and NEW YORK is the
 For Information, Rates, etc., address
 429 BROADWAY, N. Y. 289 MAIN ST., BUFFALO, 103 ADAMS ST., CHICAGO, EIGHTH & OLIVE STS., ST. LOUIS, 26 EXCHANGE PLACE, N. Y.
T. E. CLARKE, Gen'l Superintendent.
T. W. LEE, Gen'l Passenger Ag't.
B. D. CALDWELL, Traffic Manager.

ADRESAI Susivenyjimo L. A. virsz.

Prezidentas — M. Totorius, 1 Willow str., Plymouth, Pa.

Vice-preziden. — V. Kaunas, Box 211, Newburyport, Mass.

Sekretorius — T. Astramskas, 732 S. Front st. Philadelphia, Pa.

Kasierius — T. Pauksztys, 123 N. Main str., Pittston, Pa.

J. Kazakeviczia, 1150 Wyomint Ave. Pittston, Pa.

K. Unika, 1112 Moyamensing Ave. Philadelphia, Pa.

Uzveizetoju knygyne — V. Daukszys, 332 Catharine str. Philadelphia, Pa.

PERŽVALGA.

— Ukės draugystė Vilniuje pabaigtinai išriszo klausymą apie pastatymą tam mieste augštesnės techniškos mokslinycios. Sutiko ant to, kad isz savo noro žemės savininkai mokės po 5 kapeikas nuo deszimtinios; tokiu budu 6 lietuviszkose ir baltagudiszkose gubernijose busiā surinkta 700 tuksanczių rublių; Vilniaus miestas paveda ant tos mokslinycios 300 tukst. rubl. Tokiu keliu susirinktų apskritas milijonas rublių. Kas palyti tos mokslainės programą, tai nutarta įvesti szituos mokslo skyrius: laukininkystę, girininkystę, mechaniką, chemiją ir architektūrą.

— Bitėnuose pas M. Jankų iszėjo 15 sausio 18 num. „Saulėtekos“, kuriame atitinkame apscziai žinių apie visus lietuviszkus užkampius (pusl. 28).

— „Tėvynės Sargas“ neparodo nuo ilgo laiko nėjokio gyvasties ženklo. Ar jis gyvas? Laikraszcziuose buvo visaip raszyta ir dabar nieko tikro negalima žinoti. Jei, kaip sako, „T. S.“ gyvas, tai kam slėptis? Keisti tarpais mūsų laikraszczių „budai“! Atsimename isz neseno laiko du laikraszcziu, kuriuodu pasiekdavo Redakciją aplinkiniais keliais, lyg drovėdamies stacziai pasirodyti.

— Žingeidu bus sulyginti Tautiszko Lietuvių Susivienijimo stovį su Rymo—Katal. Lietuvių Susivien. stoviu. Pirmasis turi sziādien, apskritai sakant, 1400 sąnarių, paskirsytytų į 50 kuopų; Susivienijimo turtas isznesza gyvais pinigais 2,006 dol. 15 centų. — Rymo—Katal. Susiv. skaito 979 sąnarius (nuo paskutinio seimo iki vasario prisiraszė naujų 130, kad tuotarpu į tautiszką prisiraszė naujų 765); visas turtas isznesza sziādien \$2,900 dol. 52 ct., isz kurių kasieriaus rankose 2,166 dol.

15 ct., o svetimose rankose 734 dol. 37 ct. Iszleidimų R. K. Susiv. turėjo nuo seimo iki vasario 2,335 dol. 61 ct., o įplaukimų 1815 dol. 74 ct., taigi nedatekties pasidarė 519 dol. 87 ct.

Isz Lietuvos.

Vilnius. Nauja skriauda. Musų kunigai nusprendė iszmesti isz bažnyczios szv. Mikalojaus jubilėjinį kryžių, kuri jie tų buvo pastatę su daleidimu klebono Pacinkos. Mat, tas kryžius turėjo lietuviszką paraszą, o to lenkai nemėgsta.

5 d. lapkriczio mėnesio lietuvių kryžius buvo nuplėsztas ir padėtas pas kleboną. Bet kame kaltė czia lietuvių? Jie nupirkę buvo szi kryžių su daleidimu savo klebono, o jeigu klebonui Vyskupas buvo paliepęs pakabinti toj bažnyczioj ir lenkiszką kryžių, tai tegul būtų ir ans tų buvęs. Dabar primuszė lenkiszką, o lietuviszką nutraukė. Tokiu pasielgimu, žinoma, kunigai smarkiai užgavo lietuvius ir tikiuosi, jog lietuviai nepavelijs daryti sav tokios skriaudos.

Kas link paczios bažnyczios, tai rods ją jau greitai paves lietuviams. 5 d. lapkriczio mėnesio gubernatoriui liko prirodytas kun. Kuchta ant szios vietos. Dabar lauksime jo užvirtinimo ir paveizdėsimė, ant kokių tai pamatų pagaliaus susitvers czia lietuviszka parapija. *P-tis.*

— Nuo szių metų czia atsidengė nauja komercijos mokykla. Tiesos tokios pat beveik, kaip realiszkų mokslainių. Mokytiniai ant metų moka už mokslą po 100 rub. Norinczių pastoti daugiausiai atsiranda tarp žydų, kuriuos dar beveik apstoja priimti į gimnazijas, nes priima tik kokius 5—10%. Isz kriksczcionių padavė praszimus 62 mokytiniai; pagal tiesas mokslainės

įstatų tik tiek tegali priimti žydų, nors norinczių pastoti yra suvirsz 200 vaikinų.

Yra užmanymas atidengti tokią pat 7 kliasų ir dėlei mergaiczių, bet nežinia, ar valdzia pavelys atidengt tokią mokslainę. —s.

Sziauliai. Stan. Lukauskis, kurį žandarai taso jau nuo pavasario 1900 m., neseniai buvęs Petrapilyje patirti, kada bus galas bylos ir kokia bausmė jam bus paskirta, iszgirdo, kad departamentas policijos dar neperziurėjęs bylos, bet užtikrino Lukauskį, kad ne jis vienas bus isztremtas, bet sykiu ir jo pati, kuri lietuviszka visai nemoka ir jokio priekabio prie jos žandarmerija neatrado. Lukauskiui nusistebėjus, departamente policijos paaiszkino, kad departamentas negaljs prisidėti prie suardymo szejmyniszkių ryszių: isztremdamas vyrą, isztremia vienkart ir paczią, kad kartais ji nepanorėtų pasilikti, kad negalėtų vyras su paczia persiskirti. Mat koks idealiszkas departamentas policijos! Baudzia tokius žmones, kuriuos pats laiko per visai nekaltus. Tokiu budu, p. Lukauskienė, ne lietuvi, liks kankintine už lietuviystę: jai isz Sziaulių iszvažiuoti, tai yra mest gerą iszdirbtą praktiką, isz kurios galėtų szelpti ir vyrą, isztremtą kur tarp baltųjų meszkų; o dabar ir tą vyrui pagelbą atima ir dagi atima pacziai duoną.

Sziaulietis.

Suvalkių gub. 24 d. rugsėjo buvo iszmėtyti atsiszaukimai „Tėvynė pag. szaukiasi“ ant kelio, einancio nuo Niumiesczio ant Kybartų link. Žmonės, radę atsiszaukimus, skaitė ir didelei džiaugėsi. 29 d. rugsėjo buvo Griszkabudyje atlaidai, tų aplinkui buvo keliai pilni atsiszaukimų, ir pacziam Griszkabudyje, apie bažnyczią, bažnyczioje, ant

kapinyno, ant rinkos, ir keletas žmonių rado į kiesznius pridėta atsiszaukimų; isz to didelei žmonės dyvyjosi, kad nejuocioms tampa pridėti kieszniai atsiszaukimų. Ant kapinyno buvo matyt net atvirai sav skaitant, tarsi būtų nė neginami skaitymai. Didelei gražu buvo matyti, kad popierėlę pamatęs žmogus, tuojuo pasilenkęs paima ir į kiesznių įsideda, o paskui kokiam užkaboryje skaito. Tik-tai tiek gaila, kad atsiszaukimai „Tėvynė pagelbos szaukias“ mažai skaicziusiems menkai suprantami. 6 d. spalijų buvo atlaidai Ražancavos Sintaautos. Tų teipgi buvo daug primėtyta atsiszaukimų, ir daugeliui į kiesznius pridėta. Žmonės pajutę vieni džiaugėsi ir, radę atsiszaukimus, noriai skaitė, bet buvo ir tokių, ką labai susiraukę ant to žiurėjo ir tēmijo, ar nepamatys ką numetant ar kur nors kieszant kokį atsiszaukimą, norėdami paskui praneszti policijai. Bet nieks nepatēmijo, kas tuos atsiszaukimus mēto, arba į kiesznius deda.

Isz viso ko matyt, kad toki mētytojai didei gudrus, kad negal nieks jų sugriebti, ar užtēmyt, o tokius stebėtinus darbus atlieka, per ką žmonės, iszmislyja po tokių atsitikimų nebutus daigtus: vieni sako, kad velniai tokius darbus atlieka, kiti nurodo ant aniuolų. Kiti sako, kad esą koki tai raganiai, kiti paiso, kad tai esą toki žmonės, kurių nieks nemato...

Labai būtų gerai, kad toki atsiszaukimai kuonotirszcziausiai prasiplatintų po Lietuvą: gal sukeltų užmigusias lietuvių dvasias. *Ž.*

(Isz „Varpo“)

Politiszkos žinios.

Amerika.

Pilipinų gubernatorius Taft, parvažiavęs į Suv. Valstijas ir

budamas toli nuo kovos vietų, mislyja, kad ant Pilipinų isztikrųjų viskas aptilo ir reikia tik įvesti naują civilizšką sudėdymą. Jo užmanymai yra toki: 1) liaudis (žmonės) turi gauti tiesą balsavimo, vienog aprubežiuotą, o valdzia turi buti paremta ant žmonių; už paveisdą reikia imti Amerikos įrėdnes ir angliszka kalbai pavesti pirmą vietą; 2) po nekuriu laiko, įvesti ant salyno vietinę legislaturą iszleidimui įstatymų; legislatura susidės isz dviejų dalių: vienos sąnariai rinkti, kitos paskirti valdzios; 3) Pilipinams duoti tiesą siųsti į Washingtono kongresą 2 arba 3 delegatus.

Tuotarpu ant tų salų kova tarp krasztiečių ir amerikiečių nenurimsta. Amerikiečiai ima virszų dēlto, kad jie naudojasi nežmoniszkais kariavimo budais. Sztai kapitonas Rhodes giriasi, kad jam pasidavė pilipiniečių majoras Amoranto su keletu oficierų ir 98 vyrais; dalykas tame, kad amerikiečiai apstatė anuos isz visų pusių ir neprileido jiems maisto; tada pilipiniečiai turėjo pasiduoti vien isz bado.

Pietinė Aprika.

Visi su nekantrybe laukia, kaip anglai apsudys sugautąjį burų pulkauninką Kruitzingę. Buvo jau du toki atsitikimai ir anglai suszaudė du burų pulkauninku. Jei ir szį sykį jie teip pasiėlgs, nežiurint ant daugybės protestų, tai anglams pasiliks ant amžių viena gėda.

Isz atsitikimų karės lauke svarbiausias tas, kad sziomis dienomis burai sumuszė angliszka pulkelį „scots greys“: 2 anglai krito negyvi, 2 oficierai su 6 vyrais paszauti, o 46 suimti. Atėmę nuo anglų ginklus, arklius ir kitus daigtus, burai nuvarė sugautuosius atgal pas savuosius.

Į Ameriką atplaukia du burų delegatai Wessels ir Wol-

marans, kuriuos kvietė atvažiuoti burų draugai. Tikisi, kad jie ras czia medegiszka pagelbą, reikalingą kovoje su angliszka barbaryste.

Dalis darbu.

South Bend, Ind. Visi darbininkai Singerio siuvamų maszių, skaitliuje 1600, pametė dirbą nuo 17 vasario; pradžia straiiko paeina isz to, kad 450 „shaperių“ turėjo mesti darbą, nes atsiųstas isz New Jersey vyriausias prižiūrėtojas apsieina su darbininkais labai biauriai ir permainė darbo davadą.

Scranton, Pa. Inspektorius vietinio angliakasyklių distrikto (Lackawannos pav.) apgarsino atskaitą už 1901 m., isz kurio matyt, jog 2 distrikte iszkasta anglies 8, 674,000 tonų, — dviem milijonais daugiau negu 1900 m. Atsitikimų 1901 m. buvo 249, tarp kurių 63 užsibaigė mirtim. Visam distrikte dirbo 18, 209 darbininkai; isz tų po žeme 13,137, virszuje — 4882.

Scranton, Pa. Strykarių darbininkų straiikas, po kelių mėnesių tāsynės, nuėjo ant nieko: darbininkai neatlėkė prieš kapitalo galybę; 19 jau grįžo į darbą, o kiti teipgi grįsz ant senųjų sąlygų.

Isz Amerikos.

Serbiszki

Laikraszcziai.

Suv. Valstijose, kur randa prieglaudą visokios tautos, yra ir tulas skaitlius serbų. Kaip matyt, apszvietimas ir tarp jų auga. Iksziol serbai turėjo Amerikoj tik vieną laikrasztį o ne nuo seniai pradėjo iszleidinėti dar tris naujus laikraszczius. Tauta, kuri jau czia norą į skaitymą, — tokia tauta kyla.

Daug kraujo.

Apie nekuriuos atsitikimus szioje szalyj skaitai tartum isz

pasakos. Ana ties miestu Middlesboro, Kentucky valstijoje, atsitiko 12 vasario kruvinas muszis. Szerifas Howard su 30 savo pagelbininkų užėjo ant karcziamninko Turner'io namų, kur turėjo buti paslėpti vogti daigtai. Pas Turnerį buvo susirinkę keliolika jo draugų-vagių, kurie užsispyrė nedaleisti szerifo. Kada-gi szerifas su savo vyrais prisiartino, piktadėjai paleido szuvius ir szerifas krito negyvas; paskui krito viens isz jo pagelbininkų, o keli tapo paszauti. Tik po dviejų valandų szaudymo, pasisekė szerifo žmonėms apimti namus ir suriszti piktadėjus, tarp kurių teipgi žuvo penki.

Prieszingas balsas.

Kongrese dabar svarsto klausymą apie anarchistus ir apie apgynimą prezidento ypotos nuo pavojaus. Nekurie senatoriai reikalauja labai asztrijų tiesų. Bet atsiranda ir prieszingi balsai. Pasiuntinis isz Texas'o, Latham, teisingai sako: kuo prezidento ypotos, kad mes ją ypatingai turime ginti? Yra įstatymai, kurie baudžia už pasikėsinimą ant žmogaus gyvasties, už užmuszimą, ir tų įstatymų užtenka prezidentui. Jei mes pradėsime ypatingai ginti ir saugoti valdininkų ypotos, tai privaisisime despotų ir terionų, kaip Europoje. Prezidentas yra tautos tarnu, o ne ponu; augszta yra ta vieta, kurią prezidentas užima, o ne jis pats.

Truko debesis.

Miestelis Dunsmuir, Californijoje, turėjo neseniai nesmagią maudybę; lytus užpylė viską vandenim, tartum isz statinės; gatvėmis bėgo didelės upės, nuplaudamos namus, neszdamos iszrautus medzius ir rąstus. Daug namų pagadinta arba visai nuneszta, bet su žmonėmis, rodos, nelaimių nebuvo.

Bijokis

kapitalistų.

Sveikatos užveisda valstijoje Massachusetts, apsigynimui gyventojų nuo rauplių, reikalauja tokių padavadyjimų: kad limfa skiepyjimui butų sveika o dēlto turi gaminti ją pati valdzia; kad reiktų skiepyti kiekvieną tris syk amziuje — kudikystėje, 9 metuos ir 18 metuos. Ypacz sveikatos užveisda maldauja, kad nepavesti gaminimą limfos (skystimo skiepyjimui) į kapitalistų rankas: tada nieko gero laukti negalima. Kapitalistai papratę daryti viską netikrą: ir sąžinę, ir politiką, ir maistą, ir vaistus; jie padarytų teip ir su rauplių limfa. Visuomenės sveikata, žmogaus gyvastis, tautos gerovė — tai kapitalistui neatstoja nieko, kad tik prikimszti savo kiszenius. Dēlto reiktų, kad kiekviena valstija imtų į savo rankas bent gaminimą tokio svarbaus daigto, kaip rauplių limfa, nuo kurios gerumo priguli gyvastis tukstanczių žmonių.

Per daug bankrutų.

Ekonomiszkam Amerikos gyvenime vis didinasi netvarka, ypacz isz priezasties augimo trustų. Mažesnė pramonė ir smulkus užsiėmėjai sziadien stovi ant netvirto pamato; subankrutujimai eina vienas po kito ir daeis iki milziniško skaitliaus; sztai tik aną sąvaitę apgarsinta 262 subankrutujimai, tai yra ant dienos po 45.

Jau taiso tinklus.

Republikonų partija isz anksto sav renkasi kandidatus ant prezidento ir vice-prezidento, nors rinkimai bus tik 1904 m. Į prezidentus, zinoma, statys ne ką kitą, tik Rooseveltą, o į vice-prezidentą nori statyti kapitalistą D. M. Pary isz Indianapolis, Ind.; tas yra daugelio dirbtuvių savininku, prezidentu „Pary Manufacturing Co.“ ir vice-prezidentu

„National Manufacturing Co.” O darbininkai, nors turi dideles organizacijas, nė nemislyja statyti savo kandidato.

Trejo pa nusižudė.

Mrs Belinda Riordan, 30 m., lankiusi dailos akademiją Philadelphiaj, nusizudė vienam vieszbutyje, 4 vasario. Aplink szirdį ji padarė sav peiliu kelias galias žaisdas; szalia velionės atrasta bonkutė su nedabaigta karboline rugsztimi, kurią nusizudė, be abejonės, gėrė; matyt teip-gi, kad numirėlė įtraukė į savę gazą, nes ties ja atrasta kauczukinė pauptė, sujungta su gazo paipa. Tai-gi pasirodo, kad toji moteriskė žudė savę trejopu budu.

Moterų tiesos.

Valstijoj Ohio nauji įstatymai duoda moterims lygias su vyrais tiesas dalyke balsavimo ant renkamų valdininkų; tuo tarpu ta tiesa duota tik renkiant vietinius perdėtinius, tai yra miesto, pavieto, mokslinycių ir t.t. Tokių tiesų moters turi reikalauti visose valstijose; be to jos turi reikalauti tiesos balsavimo ir ant prezidento, gubernatoriaus ir t.t.

Nepataikė.

Kada Prusų kunigaikštis Erikas lankysis Chicagoje, miesto valdžia parodys jam garsingas savo gyvulių skerdi NYCias. Ką jam tokios! Jam reikalingos ir mielos tik žmonių skerdynės.

Savai p nusprendė.

Kaip jau minėjome, į plėszkų rankas Turkijoje pateko amerikiszka misijonierė Stone, už kurios paleidimą reikalauja \$110,000. Rinko tuos pinigus, bet visų nesurinko ir Stone vis dar plėszkų rankose. Dabar į Redakciją „Pittsburg Dispatch” nekoksai J. Paterson atsiuntė 5 dol. ir tokį laiszką: „Praszau nusiųsti tuos 5 dol. plėszikams, kurie laiko miss Stone. Misijonieriai daugiaus sutrukdė civilizaciją ry-

tų szalyse, negu kas kitas. Karę ir skerdynes Kinuose įtaisė tokį, kaip Stone, misijonieriai”.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

S. Boston, Mass. Kaip buvo garsinta „V.” apie musų balių, kurį rengė T. M. D. kuopa ant 11 vasario, teip ir atsibuvo: buvo gražus susirinkimas ir praleidome vakarą labai gražiai, o susirinkusių buvo apstus burelis.

Tarp kitoko buvo ir prakalbos. P. V. Kaunas užgavo gana akyvą klausymą apie „pasninkus”, ypatingai gavėnę. Jis neplacziai, bet aiskiai nurodė, kad buna yvairios priežastys pasninkų: vieni badauja isz neturėjimo, antri isz iszdykumo (tie pasninkaudami įaugina sav pilvus), tretii isz nežinojimo. Bet yra, anot kalbėtojo, daug baisesnis pasninkas, ne vien kuniszkas, bet ir dvasiszkas, o tai tas, kurį Lietuva kenčia po meszkoriaus letena.

Antras prabilo p. M. Paltanavyczius, kuris palytėjo su dideliu sąjausmu reikalus musų moterų ir merginų, kurioms labai reikalingas mokslas; apgailystavo, kad jos nuo mokslo stacziai szalinasi ir nenori įgyti naudingų žinių. Czia kalbėtojas net buvo priverstas pertarti keletui moterų, kurios laike prakalbų vedė savo sznekas, ir priminė joms, kad negalima buti geromis paczioms, nė motinomis, neįjieszkant supratimo ir iszminties. Toliaus, p. P. paaiszkino T. M. D. siekius ir užduotis, jos vertę ir ragino kiekvieną prigulėti į ją.

Abelnai abi prakalbos paliko gražų įspudį. Tik atsirado du neiszmanėliai, kurie emė rėkaut, kad prakalbų nereikia. Tokiems nedabrendė liams isztariam savo papeikimą, o kalbėtojams szirdingai dekavojame. Jų prakalbos neliks be vaisių ir tie patys,

ką kėlė riksmą, savo laiku susipras ir stos į tą pulką, kurs kariauja už musų visų tiesas ir gerovę. —

Prikalbinus p. Paltanavycziui, prisiraszė į T. M. D. tris nauji sanariai.

Kuopos virszininkas
K. M. Luben.

Gilberton, Pa. Pas mus atsitiko 17 vasario nelaimė: puldamas rakas sužeidė du darbininku-lietuviu Gilbertono kasyklėsė. Vincui Dambrauckui sulauzė peties kaulą ir du szonkaulius, o Antanui Noreikai nulauzė vieną koją, kitą suspaudė ir sutrynė vidurius; jis tapo nugabentas į Ashland'o ligonbutį, kur ir pasimirė 18 vasario.

Ant. Markevyczius.

Chicago, Ill. Kaip visiems yra žinoma, miestas Chicago pagal savo didumą užima penktą vietą ant svieto (isz viso czia 1,698,500 gyventojų); czia gyvena per 70 tautų, kurios skiriasi — vien kalbomis, o kiekviena organizuojasi savai dėl pagerinimo savo buvio.

Per tai, negalima chicagiecius nupeikti, bet ir girti nė, kadangi nesuprasdami vieni kitų reikalo, negali pasiprieszinti priesz savo skriaudėjus. Bet abelnai sakant, anglų organizacija stojosi stipriausia. Anglai darbininkai turi snorganizavę tarp savęs daug kuopų, kurios vien tik darbuojasi ant pastumėjimo prieszakin žmonijos gerovės. Anglų socialistų organizacija pereituos metuos gavo balsų per 15 tukstanczių. Teisybė, juos paremia žmogus, kuriam keli milijonai dolerių pareina ant metų vien tik isz procentų; jis yra įtaisęs anglams daug svėtainių, kuriose angliszki darbininkai gali sav lengvai visokius užmanymus svarstyti ir tobulint savo supratimą!

Vienog, ir lietuviai nemiega

amžinai, bet keliasi isz miego ir bunda isz letargo. Czia lietuviai pradeda net lenktyniuot: neseniai isztiko nelaimė lietuvių Sakalaucką, kuris nuo žmogžudzių gindamasis, savo prieszą užmuszė ant smert, bet tapo apkaltintas už nužudymą; tada geri lietuviai aukavo ir rinko aukas, idant iszgelbėti lietuvių nuo virvės ir varyti provą. Surinko aukų arti tukstanczio dolerių.

Neseniai czia susitvėrė teatraliszka kuopa, kuri susiliejo su dr. Kudirkos dainorių draugyste ir atloszė dramą „Amerika pirtyje”; žmonių susirinko nemažai. Gali patėmyti, kad dabartiniai lietuviai turi didelį palinkimą prie teatro; — yra czia daug lietuvių, kurie malonėtų atloszti „Juozas paimtas į Egiptą”. Dainorių draugystė teippat losz teatrą tą patį So. Chicagoje. Žodziu sakant, pradeda įgyti prakilnesnius reikalavimus ir moka juos užganėdinti.

Tik nelaimė yra ta, kad nėra atsakanczių vadovų, kurie tamsiems žmonėms suteiktų protą ir parodytų kelią, kaip pagerinti savo buvį? Czia yra geras buris jaunų lietuvių, kurie malonėtų pabaigti kokį nors mokslą: vieni mokinasi daktarystės, kiti tepliorystės ir tt. Czia yra pas mus geros dvasios lietuvių, ypacz isz jaunuomenės czia gimimų arba szejp jaunų lietuvių.

Antra nelaimė, kad Chicagoje labai mažai atsiranda merginų, podraug moterų, kurios suprastų savo tautos reikalus. O dar neperseniai giltinė nukirto gyvastį gerai lietuvei, žinomo dro Graicziuno mylimai draugei. Galima tikrai sakyti, kad tai buvo viena isz pirmųjų lietuvaiczių, kuri suprato reikalingumą mokslo, be kurio negalima gyventi. Nuolat triusdama ir dirbdama ant užlaikymo namų ir szeimynos, ji atrasdavo laiką užsiimti ir vieszais reikalais.

Susitvėrus Moslo Draugystei, ji buvo viena iš darbszcziausių jos sąnarių. Didžiai gaila, kad giltinė išlupo iš mūsų tarpo tokią gerą lietuve!

K. Rutkauckas.

New Britain, Conn. Airių bažnyčioje šv. Marijos pasivaizdino 21 Sausio ugnelė, kuri padarė pragaiszties ant \$200,000; liko tik akmeninės sienos, remdamos debesius.

Noriu prie progos paminėti apie smagų įspūdį, kurį aš gavau patirti, lankydamasis Waterburyje. Užėjęs, tarp kitų, pas p. J. Danisevyczių, negalėjau atsидyvyti, kaip jo dukteraitės M. ir K. 11 ir 13 metų pataiko labai gražiai padainuoti lietuviskas tautiskas daineles; prie to jos moka daug dainelių. Tikrai pagirtini toki tėvai ir toki vaikai, kaip toje šeimoje. Sziadien, kur tik užėsi, vaikai ambrija kas-zin-koku velsziskai-airiszku žargonu, o kad tėvai mokintų juos lietuviszškai gražiai kalbėti, o ypacz dainuoti — tai tą retai pamatysi.

Tę buvęs.

Chicago, Ill. Kaip girdėt, tai visose Amerikos lietuviszkose apygardėse lietuviai palengva žengia į supratimą ir pradeda nusikratyti nuo savęs tokius išnaudotojus, kurie ne tik ką naudos ne atgabena, bet daro blėdį, sukeldami maisztus ir neapykantas tarp lietuvių.

Nors pas mus Chicagoje tokių skerdynių, kaip Philadelphijos bažnyčioje, nebuvo, bet visokių išniekinimų ir užpuolimų iš kuniginės pusės užteko kiekvienam iš tų, kuris nenorėjo eiti pagal kunigo norą; ne tik ką jo tarnai keikė tuos, kurie nepavelyjo kun. Ed. Stepanavycziai paimti iš bankos \$25,000 ant parapijos vardo, bet ir pats kunigėlis ant pamokslinyczios iszkeikė už tai, apszaukdamas „bedie-

viais”, kad net tuli dievuoziai, kunigo pavergtiniai, nusiszypsojo: kur-gi czia nekeiksi, kad tokį szventą užmanymą peržengė? Nekuriuos net isz-poniszko „psia krew” (szuns kraujais) iszvadino laike parapijinio susirinkimo. Bet parapijos komitetas tvirtai laikėsi prie savo (zinoma, ne visi), teip jog kn. Stepanavyczia vos gavo tiktai \$4000 isz bankos paimti; ant ko jis apvertė tuos pinigus, — nežinia.

Kun. E. Stepanavyczia meldė pirmiaus buvusio parapijos prezidento perkalbėti komitetą, idant tas pavelytų jam paimti pinigų isz bankos ant parapijos vardo, kiek anas nori, bet prezidentas nuo to atsiskė, už ką kn. Stepanavyczia su savo pasekėjais norėjo numesti jį nuo prezidentystės, bet tas nelaukdamas numetimo, pats atsiskė. Sziadien Chicagos „Apveizdos Dievo” parapija turi \$31,000 skolos, bet už ką teip įsiskolino, tai nežinia. Bažnytinis namas kasztavo tik \$16,000 su pastatymu; parapija-gi surinko \$18,000; kun. E. Stepanavyczia paėmė isz bankos \$4000, kuriuos sakė apversias ant parapijos reikalų; teipgi surinko \$8000 nedėlinės bažnytinės mokesties; isz viso pasidaro \$30,000, taigi turėjo atlikti nuo statymo bažnytinio namo \$14,000. O jų vietoje tik skolos pasidarė! Ant užklausymo parapijos komiteto kn. E. Stepanavyczios, kaipo parapijos kasieriaus, ant ko tiek skolos pasidarė, kunigas negalėjo atsakyti, vien tik parodė, jog teip rodo knygos, kurias vedė pirmiaus buvusis zakristijonas S. Dargis, kursai nežinia kur isz Chicagos dingo.

Czia noriu atversti skaitytojų atydą, ypacz Chicagos „Apveizdos Dievo” parapijos, kad susiprastų ir neduotų savę isznaudoti. Argi Chicagos lietuviszka „Apveizdos Dievo”

parapija negalėtų apsirinkti kokį nors kitą parapijoną kasierium? Tokį, kurs geriaus galėtų suczėdyti žmonių pinigų, bet ne patį kunigą? Jei-gu pats kunigas bus parapijos kasierium, tai parapija niekada isz skolos neiszeis. Jug pats kun. E. Stepanavyczia prisipažino, kad jis paėmęs \$400, kaip jis sako, ant ekspensų. Tokiu budu, kunigas pravažinėja ant strytkarių ir iszmėto ant kitokių mažmožių pinigų, kurių parapija visisz-kai kunigui nepaskyrė. O iki kunigas pats kasierius, kiek nori, tiek ima. Laikas būtų apsisaugoti nuo tokių „gaspadorių” ir neduoti savę isznaudoti; jug aiszku, kad jie nesirupina mums jokios naudos atneszti vien tik stengiasi bedugnį savo kiesznių pripildyti. Mums gana sunku yra tie grasziai uždirbti, o kunigui labai lengva iszmėtyti juos.

Ver glaivis.

Elizabeth, N. J. Paėmus į rankas laikrasztį, matai isz visų lietuviszkų kolonijų visokių žinių — gerų ir blogų; isz mūsų-gi apygardės to nematyt, tartum czia lietuvių nė nėra. Tuotarpu jų yra czia apstus skaitlius, pereinantis tukstantį. Tik nėra tarp jų pamėgusių skaitymą, o dar mažiaus tokių, kurie paraszytų ką-nors į laikrasztį: seni aptingę, o jauni palinkę prie kazyrų ir baro. Czia yra ir prasilavinusių vyrų, bet jiems tautiszki reikalai nerupi.

Visi bizniai, ką czia lietuviai varo, tai vienos karcziamos, kurių yra ant lietuvių dalies apie 10. Pereitą rudenį Dr. Szv. Kazimiero įtaisė czia valgomų daigtų pardavinyczią; dalykai būtų eję gerai, kad ne vaidai; pradėjo viens kito neapsikesti, mainyti darbininkus; patys draugai imdavo pirkinis ant knyguozių nemokėdami. Prie tokios tvarkos, pasmilkus tris mėne-

siaus, krautuvė žuvo su didele pragaisztim.

Czionykszezius lietuvius ēda teipgi pavydumas, per kurį viens kitam nori kenkti: jei vienas lietuvis uždeda kokį užsiėmimą, tai kiti ima nuo jo ant kagyutės, o paskui neužmoka, įrapuldydami biznį. Lietuvis greičiaus žydui užmokės skolą, negu savo broliui.

Szio miesto lenkai, kaip girdėt, ketina įsteigti savo knygyną, nors jų daug mažiaus czia yra, negu lietuvių; anie geriaus turbūt supranta apsiszvietimo naudą. Mūsų broliai užlaiko du kunigu, o apie mokslinyczią neateina niekam nė į galvą, kad tai būtų reikalingu daigtu. *Lietuvis.*

Trenton, N. J. Czia darbais eina gerai ir kiekviens atvykęs greitai gauna užsiėmimą; į liejinyczias tai moterių kasdien truksta. Liejinyczijų czia yra 4, o daugiausiai tai vis molinių puodų dirbtuvės.

Lietuvių czia matyt dailus burelis, bet vieszuose darbuose jie nieku nepasirodo; jie stato savę lenkais ir vieszoje vietoje lietuviszškai nėkalba. Užmink apie lietuviszkas draugystes, kaip Susiv. Liet. Am., tai jie nė sznekėti nenori. Visi lietuviai pilnai pasidavę lenkų įtekmei. Trenton'e yra dvi lenkiszkos bažnyczios ir lietuviai į jas priguili; lenkiszki kunigai ir pabara lietuvius ir paglosto, kirpdami nuo jų vilną „Dievui ant garbės”. Bet neatsitaiko, kad tie kunigai ar tai per pamokslą, ar per iszpažintį, ar susirinkime pamokintų lietuvius, parodytų jiems kelią, liėptų ką-nors skaityti. Kunigėliai tik suka apie žmogų, kad doleruką greičiaus nuo jo pelnyti.

Liudna matyt, kaip czia lietuviai persigėrę lenkiszka dvasia. Matyt, buvęs isz mažėnėlės tikrų lietuvių kudikiu, kuriam lietuve-motina giedo-

jo nesziūdama lietuviszkas giesmes ir dainavo lietuviszkas daineles, — sziądien gėdisi savo vardo ir savo tėvų kalbos.

Czionykszcziai lietuviai ir skaito lenkiszka. „V.“ yra isz viso vos du ekzemplieriai, o „Liet.“ nė vieno; už tai kiekvienas nesziojasi kieszniuje kokį lenkiszka „dzienniką“ arba „gazetą“.

J. Orininkaitis.

Atsakymas.

Draugyszių Szvento Kazimiero ir Szvento Jurgio Brooklyne kun. Varnagiriui, pagal „Žvaigžlės“ No. 38 1901 m.

Kad tamista nesupranti, ką sziėki, tai pats prisipažįsti; jei supratimo neturi, tai ir nesikišk į mūsų reikalus.

Korespondencijos isz Brooklyno, ką buvo paduotos „Lietuvoje“, „Vienybėje“ ir „Lietuvyje“, buvo teisingos, jog tamista bažnyčioje ant mūsų draugyszių pliovojai tokiais žodžiais, koki į burną papuolė; tą paantrini per 23 num. „Žvaigždės“. Kad a. a. Jonas Merkevyčius 9 mėnesius ligonbutyje sirgo, tai žinojai; kodėl niekad neatlankei jo, kad atliktų iszpažintį? Gal dėl to, kad nuo ligonio penkinės negalima gauti? Kad velionis pas svetimantį kunigą atliko iszpažintį, tai tamistai negerai, nes už palaidojimą 25 dol. negavai. Tamista ant mus pyksti ne už katalikystę, bet už mamoną, kuri ne į tamistos kiesznių pateko.

Nori mus tikėjimo mokint, bet pats jo nenori pažint. Jug Dizma, vienas isz latrų, besigailėdamas už savo nuodėmes net szventu tapo, o nė Merkevyčia, nė Dras Szliupas nieko ne apvogė, nė ne užmuszė. Jei tamista į tą netiki, tai kaip mus gali mokint tikėjimo? Jeigu Dras Szliupas kunigams kaulu gerklėje — tai jus geriausiai žinote, keno tame kaltė. Keno kaltė, tas tegul ir kenzia. Jeigu nori palikt a. a.

velionį, tai kodėl per pamokslus ir „Žvaigždėje“ jam ramybės neduodi?

Į mūsų draugyszių reikalus nesikišk, nė nekeikit mus pamoksluose ir per savo „Žvaigždę“. Ką mes priimate į draugystes, tai ne tamistos reikalas; dar tamista supratimo neturėjai apie draugystes, o mes jau vedėme draugystės reikalus su gera pasekme, be pludimo brolių ir draugų. Czia ne despotiszka Maskolija ir ne kunigų inkvizicijos valdžia. Liepi tamista į laikraszczius neraszinėti be naudos ir juos mest szalin. Su tuo tamista užgimt pasivėlinai. Kokiais mes buvome katalikais pirma, tokiais ir busime; mums nepatinka vien kirpimas vilnos; kirpti savę avelės pradeda jau nesiduoti, o jas kirpo pirma kas tik norėjo: Amerikos lietuvis kirpo pirma pirmutinis Varnagiris, Juodiszius, o dabar tamista visokius įnagių sunaudoji, kad tik kerpa mi tylėtų.

Vardan visų sąnarių draugyszių Szv. Kazimiero ir Szv. Jurgio pasiraszo komitetas.

Prez. Dr. Szv. Kazimiero—J. Aniulis.

„ „ „ Jurgio—W. Simanaviczius.

Komitetas { W. Wichert,
W. Martinaitis,
J. Marcinkevicius,
S. Guodas.

Nuo Redakcijos. Szitas atsiszaukimas, per daug pavėlintas, vargiai turi tikrą vertę. Reikalaujant Brooklyno draugystėms, talpiname jį, kaipo papildymą protesto, tilpusio 43 num. „V.“ 1901 m.

Stovis kasos Susiv. L. A.

Kuopos įmokėjo:

38 Cleveland, Ohio	1,00
41 Lawrence, Mass.	1,00
14 Brooklyn, N. Y.	1,00
2 Forest City, Pa.	5,00
49 Meriden, Conn.	8,00
35 Chicago, Ill.	2,50
7 Pittston, Pa.	1,50
36 Wilkes-Barre, Pa.	7,00

10 Philadelphia, Pa.	9,50
47 Passaic, N. J.	3,00
33 Boston, Mass.	2,00
30 Scranton, Pa.	4,00
46 Spring Valley, Ill.	39,00
50 Jersey City, N. J.	4,00
13 Minersville, Pa.	2,00

Buvo \$1,915,65

Viso \$2,006,15

Kasier. T. Pauksztis.

Atsiliepkit!

Emigrantų namuose, ant Ellis Island, laikomi gana ilgą laiką žemiaus paminėti lietuviai, kurie negali susizinti su Amerikoje gyvenancziais savo giminėmis. Teiksis ar tie giminės, ar pažįstami pasirupinti apie iszvadavimą ateivių.

Zaranka Jonas ir sunus eina pas žentą ir dukterį Josef Koliczius 4540 Kennitage Av., Chicago, Ill.

Markevyczia Antanas eina pas du dėdes Mateuszą ir Paulių Merkevyčius, kurie gyvena aplink New Yorką; emigrantas adresą pametė.

Leskevyczius Jonas eina pas szvoгерį Joną Petoką, Eliza bethport, N. J.

Adresuoti reikia sziteip: padėti ateivio vardą, o paskui: U. S. Commissioner of Immigration, Ellis Island, N. Y.

Leberiai.

Be abejonės, kalnakasių darbas yra vienu isz sunkiausių ir pavojingiausių darbų, kokius atlieka žmonės savo rankomis. Mūsų lietuviai, ypacz Pensylvanijoje, mažai gauna kitokių darbų ir todėl visi beveik eina į mainas. Pensylvanija — tai anglių karalystė: vienam tik pirmam distrikte (apie Wilkes-Barre) dirbo 1901m. 75,739 kalnakasiai, o antram (apie Scrantoną) tuos pat metuos dirbo 18,209 darbininkai.

Rodytusi, kad visi tie darbininkai, atlikdami vieną darbą,

turi, jei ne vienokį uždarbį, tai nors lygias tiesas. Bet teip anaip tol nėra. Ir czia, kaip visur, pikta dvasė uždėjo galinę savo ranką. Kapitalistai žino, kad jei darbininkai, vienai kęsdami skriaudas, susipras ir sueis į vienybę, tai jų terionijai ir isznaudojimui pareis greitas galas. Per tai jie teip elgiasi, kaip jezavitai; jie sako: kad nori pergalėti priešzininkus, tai pasėk tarp jų pavydo ir neapykantos dvasių. Ir kapitalistai tą dvasią pasėjo. Jie įvedė tokį darbo budą, kad tarp darbininkų yra iszrinktiejie ir patremtiejie. Velszis arba anglas, airis ir vokiecis gauna geresnį darbą, o kiti turi tarnauti jiems. Kompanijos sako, kad neva anie geriaus moka darbą, dėlto padaro juos mainieriais, o lietuviai, lenkai, slovakai turi eiti jiems į bernus, teip vadinamus leberius (laborers). Toki iszrinktiejie velsziai, airiai ir vokieciai staciai samdo nuo savęs leberius isz lietuvių ir lenkų; kitas turi keletą leberių, o tarpais kelioliką. Jei kompanija pakelia kada mokestį, tai didesnė pusė naudos eina mainieriu, o ne jo bernams. Lietuvis isigauna į mainierius tik tada, jei jis prisigerina bosams arba tiesiog isiperka. Tokiu budu, kapitalistai sutvėrė tarp paczių darbininkų aristokratiją, per ką tikros vienybės tarp jų negali buti. Tie iszrinktiejie visame laiko virszų ir elgiasi, kaip jiems parankiaus; jie vadovauja mitinguose, jie yra perdėtiniais unijų, jie visur isigauna į delegatus. Suvienuytų kalnakasių unijoje yra dabar 232 tukstancziai sąnarių, o ar bent vieną leberį siuntė į metinę konvenciją? Susivaziavo į tą konvenciją sziuosmet 1000 delegatų, praleido ant to 100 tukstanczių dol., o klausymo apie leberius ant konvencijos nieks nė nepalytėjo.

Tokio padėjimo skriaudžiamieji leberiai negali kęsti.

Jiems neiszties pagelbos ranką nė valdzia, nė kompanijos; tegul nors tos unijos, ką vadina save darbininkų užtarėjoms, užsiima pagerinimu jų padėjimo. Visas beveik sąnarių skaitlius unijose — tai lėberiai; todėl ir vedimas unijų reikalų turi būti lėberių rankose. Reikia tik patiems lėberiams pakelti balsą. Iš daugelio vietų girdėti, kad kilojau iš tos priezasties nesutikimai ir lėberiai nori pamesti uniją. Tai į nieką neatves: ardyti unijos nereikia, tik reikia kad į ją būtų įvesta teisybė ir lygybė. Kada ves unijos reikalus tikri darbininkai, o ne visoki pusbosiai, tai darbininkų organizacija sustiprės ir atsieks tai, ko nori ir kas jai reikalinga.

Sumiszimai Charkove.

Rusija šiandien stovi ant žarijų. Kaip greit sutruks tie pancziai, kurie varžo visas Rusijos pavergtas szalis — šiandien dar sunku žinoti. Vienog, iš daugelio atsitikimų galima spėti, kad toji valanda jau nepertoli. Iš savo pusės terionija, tartum paszautas tigras, mėtosi į szalis ir nežino, už ko griebtis. Nedyvai, kad Rusijoje dabar kaskart kyla yvairiose vietose sumiszimai ir ermyderiai.

Skaitytojams žingeidu bus perskaityti apraszymą tokių sumiszimų ir valdzios tame pasielgimą mieste Charkove. Teip apraszo tuos atsitikimus „Free Russia“ (N. 2 — 1902 m.). Charkove (tas miestas guli Mažarusijoje), veterinarų (gyvulių gydytojų) institute, pirmo kurso studentai pareikalavo, kad profesorius Lagermark prastrauktų nuo skaitymo lekcijų, nes jo lekcijos niekam nevertos ir neatsako mokslo reikalavimams. Ministras apszvietimo Vannovskis, senas generolės, turėjęs per visą amžių reikalą tik su

kareiviais ir su nagaika, už tą protestą išvarė 240 studentų iš instituto. Tada sukilo visų augsztesnių mokslinyczių studentai; 12 gruodžio universiteto studentai susivienijo su veterinariais, kad daryti demonstracijas iš vieno; policija juos suėmė, bet negalėdama laikyti tokį didelį skaitlių suimtų, vėl paleido. Vienog, ant rytojaus policistų gauja įsiveržė į veterinarų institutą, jiesz kodami tų studentų, kurių jie nerado naktį gyvenimuose, idant juos aresztuoti ir nuvesti į kalėjimą. Žinoma, pakilo didelis truckszmas. Studentai visis suėjo į kruvą ir užtraukė revoliucionieriszkas giesmes. Teip tęsėsi iki po piet, kada 200 kazokų, įsisukę į žmonių tarpą, pradėjo czaizyti nagaikomis kiekvieną, kas tik pasipynė po ranka; aplinkui apstojo minią policistai, kurie gaudė žmones ir pagavę vedė pas kazoką, kad išzplaktų nagaika. Viena buvusi prie to sumiszimo ponia raszo: „man bestovint ant trepų, policistas priszokęs pagriebė manę už peties ir ėmė tempti prie kazokų; ant mano laimės, studentai išzgirdo mano riksmą ir išzgelbėjo iš policisto rankų“. Kitas korespondentas, savo akimis matęs visą atsitikimą, raszo: „kazokai buvo teip įsūtę, kad varė savo arklius stacziai ant žmonių, nieko nežiurėdami ir mindžiodami kiekvieną; baisus klyksmas ir szaukimai pripildė orą“. Pavakare grįžo iš darbo geležinkelio darbininkai; matydami tą viską, jie atsidėjo eiti studentams į pagelbą. Nuo tos valandos demonstracijos prasidėjo visam mieste ir daugelyje vietų žmonės kirtosi su kazokais. Ant gatvės „Sumskaja“ pastatė visą rotą apginkluotų kareivių, kurie užstojo žmonėms kelią. Tada ypacz pradėjo grumtis yvairiose vietose iš vienos pusės kariumenė su kazokais ir policija, o iš kitos pusės

studentai, darbininkai ir szeip žmonės. Visą laiką skambėjo revoliucionieriszkos giesmės ir szukavimai: „už asztuonių valandų darbo dieną!“ ir „teprazusta patvaldystė!“

14 gruodžio vakare dideja Charkovo gatvę užpludo žmonių minia, pėvis darbininkai, o teipgi miesto vaikai. Bet szį sykį nieks negiedojo, o kareivių buriai vaiksztinėjo po gatves.

15 dieną gruodžio teipgi viskas buvo aprimę; studentai pradėjo tarybas su profesoriais. Bet 16 gruodžio gatvės turėjo jau kitokį išzveisdį. Apie 15,000 žmonių iš visokių luomų ir visokio amžiaus užtvėnkė gatves; vienog, demonstracijų nebuvo iki pat vakarui; 7 val. gatvė „Sumskaja“ išzyk prisipildė darbininkais ir studentais. Ore plevė savo išzklėsta raudona vėliava su paraszais: „Asztuonių valandų darbo diena ir politiszka liuosybė!“ Minia ėjo vis pirmyn. Beveik tuo pacziu laiku pasirodė ir caro budeliai: pėstininkai, kazokai ir policistai. Ėmė vieszpatauti lasdos tiesa. Nagaikos, kumszczios ir kalavijai pradėjo savo darbą. Bet minia drucziai laikėsi ant vietos. Tarp demonstrantų nekurie turėjo szioki-tokį ginklą, bet daugumas kovojo kumszcziomis. Ant galo pradundėjo szuvis. Kas pirmutinis szovė — niekas nežino. Minia neiszsiganodo ir neiszsisklaidė, bet vėl pradėjo stumtis pirmu, sekdamas paskui raudoną papartį. Ant gatvės „Ekaterinoslavskaja“ pasirodė kitas žmonių buris, kurie ėjo su raudonomis vėliavomis, szukaudami: „Szalin patvaldystė!“ ir „Tezydi politiszka laisvė!“ Apie 9 val. policija dasizinojo, kad darbininkai iš maszių dirbtuvės teipgi eina prisidėti prie demonstrantų. Policija tuoj užsiundė kazokus ir pėl pradėjo szvilpauti ore nagaikos ir ka-

lavijai. Apie pusiaunaktį žmonės išzsiskirstė namon.

Kiek žmonių nukentėjo tą dieną — sunku suzinoti, nes visi slėpė savo dalyvumą sumiszime. Matė vieną suzeistą studentą su aprasziotomis žaisdomis: nesuzeistos buvo tik akys ir lupos. Vienai merginai išzmuszė akį.

Naktį 21 į 22 gruodį policija pradėjo gaudyti „maisztininkus“; iki rytui buvo pilni visi kalėjimai; iš suimtųjų 250 žmonių tuoj išzvaryti į kitas gubernijas; szimtus kitų laukė ta pati dalis.

Kaip didelis buvo Charkove sumiszimas, galima spresti iš to, kad numalszinimui studentų, darbininkų ir szeip žmonių buvo sutraukta: 400 kazokų, 1 batalijonas pėstininkų (400 kareivių) ir visas raitelių pulkas (900 vyrų); jiems į pagelbą ėjo teipgi nesuskaityta daugybė policijos.

Viskas už burus.

Vaisdelis išz burų karės.

Tyki žiemos naktis apsupo juoda skraiste tartum užsnuodusią, nuilsusią žemę, po pietinės Aprikos padangėmis.

Atsargiai, lyg selindamas, leidžiasi nuo kalno jotis. Sunkus ginklai, ypatingi parėdai, skrybėlė su placziais bryliais, rodo esant tai burui. Ant galo, ar kitas kas išzdrįstų raitas jodyti po kalnų proplaiszas ir urvus, tokią tamsią naktį?

Teip, tai buras, kurį pulkauninkas siuntė pasiteirauti po apielinę.

— Drąsiai, žirgeli, pirmyn. Netrukus pasilsėsime.

Raitelis gerai pažįsta tuos kalnus. Žino, kad nepertoli riogso augszta, plika siena, kuri, prikaitusi per kiaurą dieną nuo saulės spindulių, už laiko szilumą ir per isztisą naktį. Smagu bus atsilsėti ir pasiszildyti. Naktis szalta.

— Trr... žirgeli, stok!

Sztai ir uola. Jotis lengvai

nuszo ko nuo arklio ir užlipo ant uolos. Nori dar kartą persitikrinti, ar nėra arti nevydono. Nespėjo apsidairyti, kaip išgirdo artinantės trepenimą. Bematant pažino ir gerklinius anglų garsus.

— Po plynių! tai anglai. Manęs čia nerai, bet vargszas mano arklelis?

Buras net isztiesė kaklą, prisiklausydamas ir jieszkodamas akimis savo bėruko.

— Žiurėkit, buro arklys! — girdėti klyksmai ties uolos apaczia.

Szeszetas angliszkų kareivių puolasi jieszkoti raitelio. Girdėt keikiant ir piktžodžiaujant, net szaudant. Ant galo, užteko jiems vieno arklio, — paliové jieszkoję joezio.

— Lik sveiks, isztikimasis sėbre! — kužda buras savo užvéjoj.

Angliszki kareiviai, pailsę bejieszkodami buro, apsiy niojo savo ploszcziais ir isztiesė ties uolos apaczia. Isz rankų į rankas pradėjo ke liauti degtinės plėczka ant „la banakt“. Apduję nuo gėrymo ir uolos szilumos, kareiviai pradėjo uteriotis. Naktis tų ki, girdėt kas žodelis.

Akyvų dalykų dasizino, gulėdams, buras. Tie kareiviai — tai tik pirmutinė sargija, o paskui, diena vėliaus, traukia didelis anglų buris su vežimais, pilnais maisto, karės dalykų, drabužių ir ginklų. Buras klausosi, szirdis plaka tartum priekalas, rodos žemė po paidais dega.

— Vieszpat! Ir tie plėszikai mislyja, kad kelias liuosas, kad jų transportas pėreis laimingai... Kad musiszkiai žinotų! o mūsų stovyklė visai netoli... dvi valandos kelio... Dieve, pagelbėk!

Staiga buras virptelėjo lyg isztiktas. Ilgos, kudlotos rankos apglėbė jį isz užpakalio, drucziai spausdamos ir traukdamos į bedugnę... Tai besdžionė, milžiniškas pavija-

nas, kurių toje szalyje labai daug vadžiojasi po dykas pustynes. Besdžionė nori su prievarta iszvadinti nepraszytą svečią, kurs užėmė jos guolį.

Ką daryti? Imtis — nė nemislyk. Besdžionė vienam akimojuj nutrenks jį nuo uolos... Bet sztai burui smilkerėjo galvoj: greit pagriebia jis ranka kybancią ties szonu plėczkutę.

— Už tavo sveikatą, senoji besdžione!

Gurksztelėjo buriszko krupniko, virinto ant bruknių. Besdžionė žiuri... Jis patraukia antrą gurksznį ir rodo besdžionei plėczką. „Na, te tav, senute!“

Besdžionė, nustverus plėczką, ragauja ir linksmi niurnėdama, isznyksta nuo uolos drauge su plėczkute.

Buras liuosai atsikvėpė, bet dėl visoko jieszko kitos landos, kur pasislėpti. Įsispraudė į uolų tarpplyszį ir laukia.

Tuotarpu žemai viskas buvo nušilę. Pasiliové snekos, juoksmi. Kareiviai miega, žvaigždės pradeda žibėti vis vaiskians. Girdėt tik sunkiai žingsniuojant paliktą ant sargos kareivį.

Staiga, nakties tylą perskriodė visoki balsai. Praskambėjo nežmoniszkas klyksmas, staugimas, pekliszkas kvatojimas, dygus spiegitimas. Tarp anglų pakilo sumiszimas.

— Kas tai? kas čia pasidare?

— Turbut nelabasis... — rėkia unteroficieras, rodydamas szokanczią ir virstanczią į visas puses, juodą biaurią baidyklę.

Tai besdžionė, pavijanas, pasigėręs buriszku krupniku, užpuolė ant mieganczių anglų. Kareiviai, netikėtai prikelti, per miegus puolasi ant besdžionės, nori ją sugauti. Veltu! Mitrus gyvulys, paszėlęs nuo degtinės, įsiutęs, kanda, drasko, szoka ant galvų, pesza plaukus ir barsdas. Kareiviai

griebiasi už szaudyklių, szaudo, — veltu! nė nemislyk nu- taikyt szaudykle į miklią, kaip vijunas, besdžionę.

Buras isz savo tarpplyszio vos netruksta juokais. Nes ir regėjimas nepaprastas!

Klyksmai, szuviai, staugimas ir besdžionės szokinėjimas tęsiasi tolyn. Anglų arkliai, iszgasdinti tuo negirdėtu trukszmu ir maiszatim, nutraukia pavadžius ir sumiszime bėga szalin. Girdėti isz tolo tik jų kanopų dundėjimas.

Anglai negalėjo susigriebti, ką bedaryti. Ant galo, pametė tas juokingas gužynes su besdžione ir leidosi vytis arklius. Besdžionė paskui juos.

Burai viskas iszeina ant gero. Besdžionė iszgelbėjo ne jį vieną, bet visą burų pulką. Tartum kalnų stirna, striuogia buras nuo uolos žemyn. Szulnas žirgelis turi buti arti. Burų arkliai nesibijo besdžionės klastų, nes pažįsta jas isz mažens. Buras įspraudžia du pirsztu į tarpplųį ir szvilpteria. Sztai ir žirgas. Raitelis skubiai pagriebia keletą angliszkų ploszczių, dvejetą maisziukų su avizomis ir užszoka ant arklio.

— Su Dievu, žirgeli, tik sparcziai! Nesigailėk kojų! Teip, gerai... Aprikos kraujas — tai ne vanduo! Tolyne tolyn!

Ilgai anglai vaikėsi savo arklius; paskui anglus bėgiojo girtas pavijanas, iki ant galo, perdaug nusilpęs, niszvirto į krumus ir užmigo.

Žvaigždės mirga ant giedro dangaus, buras szuoliuoja, ragindams savo žirgą balsu ir paglostymu. Tolyne, tolyn! Jau netoli burų stovyklė.

Praslinko diena. Vėl naktis apsupo mieganczią žemę, žvaigždės mirga ir žėruoja, o „pietų kryzius“ (daili žvaigždžių kekė), tartum skaiscziausias deimantas, žiba ant mėlyno skliauto.

Isz abiejų kelio pusių, tankumynuose ir tarp uolų, žolynuose ir tarp akmenų, slepiasi burų pulkas.

Matyt, jau isz tolo traukia ilga angliszkų vežimų virtinė... 60, 80... 100... 250 vežimų, prikrautų kupinai; į kiekvieną pakinkyta po asztuonis bulius.

Virtinės galva pasiekė tą vietą, kur tykojo burai.

— Halt... stok!

— Prakeikimas, tai burai!...

— Teip, ponai anglai... tai mes, burai... ir praszom į szokį!

Po trumpo szaudymo, ketvirta anglų dalis krito, o kiti pasidavė. Virszus teko burams.

— Teip likimas davė! — teisinasi anglai.

— Teip Dievas norėjo! — iszkilmingai priesztaurauja pergalėtojai.

O pažįstamasis mūsų buras, laimingas ir nupuikęs, kad atliko savo prideystę, szaukia džiaugsmingai:

— Tai pavijano darbas! Dėkui tav, mano seni pavijane!

Psykologija.

(Žiur. 8 num.)

Isz priezasties staigių sujudimų arba piktybės, szirdis smarkiaus dirba; isz to smarkumo kartais net gyslos truksta.

Bet kraujas lėcziaus teka, kada žmogus esti susigraudinęs arba turi gailestį, ir tokiam padėjime neįstengia žmogus atsilaikyti nuo ligų, kurias ramiam padėjime lengvai atsikratytų.

Ramumas ir gerovės jausmas užlaiko priderantį kraujo tekėjimą, ir tuo žmogus esti sveikesnis.

Isz to yra aiszku, dėlko yra reikalinga pridaboti veikmę svaiginanczių gėrymų, vaistų ir tabako ant kraujo, kadangi smegens tokį didelį procentą viso kraujo sunaudoja. Spiritas teip atskiedžia kraują,

kad netinka jis maitinimui kuno, o ypatingai smegenų. Antra: nuo jo susitraukia kraujo gumulėliai teip, kad negali oxygeną, reikalingą išvalymui kraujo ir užlaikymui priderancijos szilumos, nugabenti į visas kuno dalis. Taigi spiritas užtersia kraują, įkunyja karsztines ir uždegimus. Gerai yra žinoma, kad geltonasis drugys ir nekuriotis kitos karsztinės veik visiems girtuokliams yra mirtinos ligos. Kraft-Ebbing, garsingasis patologas, tvirtina, kad yra artymas ryzis tarpe girtuoklystės ir beprotystės: jog visos beprotystės formos nuo melankolijos iki silpna protystės kyla iš spirito. (Sziame straipsnelyje žodis „spiritas“ yra vartojamas prasmėje visokių svaiginančių gėrymų). Teip užterszta kraujas yra geriausia dirva visokių ligų sėkloms.

Tabakas kenkia apetitui ir kuno veiklumui, kenkia cirkuliacijai kraujo bei jo sudėtinėms, ir tuopat smegenims.

Tas viskas kaip: sunkumas smegenų, kiek ant jų revelių, ir jų gilumas, veikmė gausumo ir czystumo kraujo, abelnai apreiszkia tikrą prasmę protiszko smegenų veiklumo.

Pilkoji medega apsisupus ant baltosios dalies smegenų; kuo daugiau ji susirangiusi, kuo ant jos gilesnės vagutės, tuo kiltesnis bei gilesnis protiszkas gyvastis tos ypatos.

Ne visos dalys smegenų paviršiaus atsiliepia tiems patiems padilginimams ir ne visi pagimdo tokius pat jausmus. Smegenų pavirszius yra sukrautinis organas, ypatingai surėdytas. Anot Hering, yvairios dalys smegenų panasztios dailydės įnagių rankiui. Kiekviena dalelė yra skirtas įrankis. Protingumą galima prilyginti dailydei, kurio įrankiai yra teip skaitlingi, teip yvairus ir teip pritaikyti, kad dėl menkiausio reikalo turi tam tikrą pritaikytą įrankį, su ku-

riuo ko lengviausiai prisitaikyti prie to darbo gali. Jeigu pameta vieną įrankį, dar pasiiekti tukstantis kitų, su kuriais tą patį darbą atlieka, nors ne teip smagiai ir ne teip greitai. Daleidziant, kad pames ir tukstantį, dar jam gal szimtas likti, su kuriais iš didelės bėdos gali apsieiti. Turėtų nustoti labai didelį skaitlių įrankių, idant suvis negalėtų savo darbo atlikti; teip ir smegenų celių reikėtų daug nustoti, kad jos suvis liautųsi dirbę. Žinome, kad sriovę leisdami į pakauszio smegenis, jauziame akių praszvitimą, ar ta sriovė eitų per akis ar ne, net gana yra sumuszi galvą, idant kibirksztis matyti.

Kad prieszingoji pusė smegenų pagimdo atsiliepinimus antroje pusėje kuno, matome iš daugelio nuaidavimų.

Kalbos centras yra užėmęs didžiausią kairę pusę smegenų. Suzeidziant kairę pusę galvos, neretai matome paralyzių deszinio szono kuno ir kalbos atėmimą.

Kaire-rankiai yra išzlavinę deszinę, o ne kairę pusę smegenų, teipgi darbo, kaip ir kalbos centrus.

Girdėjimo centrai teipgi yra antroje pusėje smegenų; yra atrasta suzeista dalis smegenų deszinio szono, o girdėjimas buvo geras toje ausyje; bet antra pusė buvo sveika, o žmogus nieko negirdėjo taja ausim.

Matymo centrai gi yra abiejose pusėse smegenų; centras dėl kairės pusės abiejų akių yra kairėje pusėje smegenų; vėla centras dėl deszinės pusės abiejų akių randamas deszinėje pusėje smegenų; taigi kiekviena akis turi po centrą abiejose pusėse smegenų.

Nors prieszingoji pusė smegenų veikia ant yvairių pajautimų, tacziaus praszalinius veikiančią pusę smegenų, nekartą atsitaiko, kad kita pusė smegenų ant tiek pasitobulina, jog užima praszalintos arba

suzeistos pusės darbą.

Vėla kartais apszciai iszteka iš makaulės smegenų laike jos suzeidimo, tacziaus jeigu svarbius centrus nekliudo, tai rodos neką atsiliepia ant žmogaus judėjimų bei pajautimų.

VII.

Jausmai.

Pirmiaus esame kalbėję apie sudėtinės dalis nerviszkos sistemos, taigi: a) siulelius, kurie atnesza gandrą į smegenis; b) centraliziskus organus — ypatingai galvos smegenis; c) siulelius, kurie isznesza iš smegenų gandrą.

Esame teipgi patėmyję, kad turime pajautimus, atmintį ir judėjimus, sutinkanczius su sziais trimis anatomizkais ir veiklais skyriais. Pajautimas — yra ta pajiega, per kurią galima suprasti materializiskus daigtus. Kad nepadarytų ant mūsų pajautimų išpuodzius paszaliniai daigtai, mes nežinotume niekados, kas kuo yra. Mes niekados vieno, nesuriszto su kitais, jausmo neturime. Mes visados jauziame grupas jausmų; daleidziant: pamatę obuolį, nevien matome jo raudonumą, bet vienu kartu patėmyjame jo apskritumą, lygumą, didumą ir sunkumą.

Pajautimas, galima sakyti, yra prastas protiszkas padėjimas, kilęs iš jeib padilginimo jausmo, perneszto į smegenų centrus. Szis padilginimas atsitinka trimis skirtais budais. Pirma, iš sutrenkimo paczių smegenų, kaip puolant ant galvos etc., kuomet kibirksztytys matosi, antra, smegenų centrai esti padilginti per atmainas czystumo ir daugumo kraujo, jais atitekanczio; ant paveikslo, jausmas silpnumo, kada staiga į galvą verziasi kraujas, arba oszimas ausyse, paėmus apszciai chinos. Trezia ir tankiausia smegenų centrai yra padilginti per nerviszką sriovę, kilusią organuose gale įneszancziųjų juonus nervų, kurie esti perduoti sme-

genims; ant paveikslo, jausmas dalytėjimo uodos su įkaitusia adatėle, arba jausmas, kilęs iš skambėjimo varpelio, arba szvilpynės aidas.

Sutrenkimas smegenų retai atsitinka, ir teip kaip ir czystumas bei gausumas kraujo, tik trumpą išpuodį padaro; bet nerviszkos sriovės svarbią rolę mūsų gyvenimo veiklume atlozszia. Visas mūsų supratimas paszalinių daigtų pasaulės ateina į omenį per galuonius organus nervais į smegenų centrus. Mes nė menkiausio daigtelio nežinotume apie daigtus aplink mus esanczius, jeigu jie koku nors budu neveiktų ant mūsų jausmų. Ypata, užgimusi nerege, niekados negali suprasti, kas yra spalva; gimęs kurczias negali suprasti suvis apie balsą. Tik pamislykime, ant kiek mūsų patyrimai sumazėtų, jeigu tik nepazintume spalvų ir neatskirtume garso ir tono tarpe yvairių garsų. Kokis žiaurus, nuobodus gyvenimas butų, kad nepazintume spalvų, nė aidų! Tacziaus, tas aprubeziavimas yra menkniekis, sulyginus su neregyste ir kurtumu.

Visas mokslas prasideda su isztobulinimu jausmų. Ne bent kurio pavienio jausmo, bet visų, jeigu geistume tobulą visame mokinį turėti. Visi mūsų patyrimai yra suprantami ir visas mokslas perduodamas ant pamato „atjautimo (iszminties)-supratimo“. Idant pamokinti ką-nors, reikia jau pirmiausiai atkreipti atyda vaiko ant kokio daigto, kurį jis matęs, suuodęs, girdėjęs, ragavęs arba vartęs, ir tiktai sulyginancziai galima bus perduoti supratimą apie kitą ką.

Dar bus.

Dr. J. T. Želviene.

Mokslo patyrimai.

Džiovaligė ir mokestys. Ik-sziol mokslincziai tyrinėdavo džiovos ligą (sukatas); tik iš

daktarizkos pusės; dabar tu las prancuzų daktaras Montfet isztyrė tą ligą, isz labai akvyvos ir svarbios pusės, minėtina — ekonomizkos: jis susekė ir iszrodė, kad džiovaligė platinasi prie blogų gyvenimo sąlygų ir mažinasi prie geresnio gyvenimo.

Montfet labai nusistebėjo isz to fakto, kad Prancijoje sauligė nukerta per metus apie 150 tukstanczių gyvaszių, o Anglijoje, kur oras drėgnas, tukanotas ir nesveikesnis, mirszta nuo jos daug mažiaus.

Jieszkodamas, kaip iszaiszkinti tokį apsireiszkimą, Montfet patėmyjo, kad Anglijoje žmonės labai gausiai maitinasi, ypacz suvalgo apseziai mėsos. Tai atvedė jį ant mislies isztirti szlapumą deszimties angliszkių darbininkų ir deszimties prancuziszkių darbininkų vienodo amžiaus ir vienokio amato. Žinoma yra, kad įsisukus džiovaligėi pas žmogų, turi sumažėti mineralizskoji medega kune; ir sztai, isztyrus vienų ir kitų szlapumą, pasirodė, kad pas angliszkius darbininkus tos mineralizskos medegos, prietikyje prie azoto, kurkas daugiaus, negu pas prancuziszkius. Priezastis to paeina nuo maisto: anglas naudojasi isz apstesnio ir sotesnio valgio. Tuotarpu uzdarbis vienoks ir Londone, ir Paryziuje; už tai Anglijoje gyvenimas daug pigesnis, negu Prancijoje, dėlto, kad miestuose nėra tokių augsztyų mokeszių. Sztai sulyginimas nekurių kainių (cienių) už valgomus daigtus, skaitant ant kilogramų (vienas kilogramas — pustrėzio be biskio svoro) ir frankų (vienas frankas — 19 centų).

Avincziens: Londone 2 fr., Paryziuje 3 frankai gera jautiena: Londone 1 fr. 80 santimų, Paryziuje 2 fr. 60 san.; versziens: 1 fr. 60 san. ir 3 fr. 20 sav.; kiauliena: 1 fr. 60 san. ir 2 fr. 60 san.; kava: Londone tik 20 san., o Pary-

ziuje 6 frankai (30 syk brangesnė); teipgi ir kiti reikalini žmogui dalykai: kerosino litras Londone 20 san., o Paryziuje 45 san.; akmeninė anglis už 100 kilogramų Londone 3 fr. 90 san., o Paryziuje 5 fr. 60 santimų.

Ir kituose dalykuose tokspat didelis skirtumas. Tokiu būdu, prancuziszkas darbininkas maitinasi blogai; jo organizmas nusilpsta ir reikia tik, kad jis pradėtų dar gerti, tai be matant ir atsiranda džiovaligė. Daktaras Montfet iszveda sziteip: gerai yra sergantiems džiova statyti lignonbuczius (sanatorijas), bet daug naudingiaus būtų numazinti mokeskis, kad darbininkai galėtų geriaus maitintis ir stipriaus gintis nuo pavojingos ligos.

Isz to aiszkiai matome visą neteisybę dabarnykszcziio surėdymo draugijos. Valdžia, rinkdama pinigų nuo neturtėlių už reikalingiausius gyvenimui daigtus, apverzia juos ant savo reikalų: užlaikymo nuolatinės kariumenės, kuri paskui stoja priesz tuos paczius darbininkus; statymo didėlių kariszkių laivų; įtaisymo tvirtumų; užlaikymo policijos, kuri ne tvarkos žiuri, tik yra despotų įnagių, ant galo, ant visokių nereikalingų parodų ir pasilinksminimų (vienas tik caro atsilankymas Prancuzijoje 1901 m. kasztavo tai szaliai tris milijonus frankų). Vienu žodžiu, visas beveik vieszpastytės lobis eina tik ant to, kas daro blogą darbininkui. Tuotarpu tas pats darbininkas ir sukrauja tą lobį, nutraukdamas nuo savęs paskutinį skatiką, sunkiai užprakitumą; prie skurdaus gyvenimo, blogo maisto, stokos reikalinių gausių dalykų užganėdinimui savo kuno ir proto, — darbininkus greicziaus užpuola visokios ligos, tarp kurių baisiausia džiovaligė. Jug tai szziurpulis gali perimti žmogų, pamislijus, kad nuo vienos

džiovaligės mirszta tokioj nedidelėj szalyj, kaip Prancuzija, net szimtas penkiasdeszimts tukstanczių žmonių! O teip yra visur, kur darbininkai pavergti ir isznaudojami.

Poliarizskose szalyse nėra bakterijų Bakterijomis vadinama smulkuczius mikroskopizskus gyvunėlius, kurių yra daugybė gamtoje; tulos isz jų pagimdo yvairias ligas, jei prisiveisia žmogaus kune; pagal naujus mokslo patyrimus, didesnė ligų dalis paeina tik nuo to, kad tamtikros bakterijos įsigužtuoja tuloje kuno dalyj ir atranda tą pagabią dirvą savo iszsiplėtojimui.

Kaip pranesza mokslizskas laikrasztis „Prometheus“, pasirodė, jog szalyse, gulfncziosties žemės galais (poliais), tų bakterijų nėra, per ką poliarizskos szalys labai sveikos. Daug tame naujo susekė ekspedicija dro Natgorsto ant Szpitzbergeno. Buvęs anoje ekspedicijoje bakteriologas Levin pirmu kart padavė isztisą eilę tyrinėjimų tolymoje sziaurėje. Daugiaus negu dvidezimtyj vietų jis ėmė mėginimui orą ir perkoszes (perfiltraves) net 20 tukstanczių litrų to oro, neatitiko nė vienos bakterijos. Jis isztyrinėjo teipgi vandenį, sniegą ir ledą. Vanduo mėginimui buvo imtas isz yvairių gilumų, iki 2700 metrų; vandenyj bakterijų teisybė, rasta, bet visai mažai. Paskui, Levina tyrinėjo žarnas pas yvairius gyvulius ir bakterijų nerado; tik pas barltąją meszką jis atitiko bakteriją, labai panaszią į tą, kuri randama žmogaus žarnoje. Pas paukszczius, iszskyrus tik vieną, bakterijų visai nebuvo.

Pienas miltų pavidale. Profesorius szvedizskos akademijos dr. Ekenberg iszrado, kad visokią pieną galima žinomu budu perkeisti į miltelius, o paskui isz tų miltėlių, praskiedus juos vandenyje, vėl turėti pieną. Ir ankezciaus

jau buvo mėginta tai daryti, bet nevisai pasisekdavo: kad ir paversdavo pieną į miltelius, bet tie milteliai nepilnai atsilaisdavo vandenyje, per ką pienas neatgaudavo visų sukrautinių savo dalių.

Bet dro Ekenbergo milteliai turi visas pieno ypatybes: galima grieti nuo jų smetoną, muszti sviestą ir spausti surius.

Pieniniai milteliai neprarugsta, negenda, ir laikyti juos galima visokiam ore.

Tas iszradimas gali turėti didelį isznaszumą isz tos pusės, kad pervezimas pieno, paverssto į miltelius, kasztuotų devynis syk pigiaus, negu skyostas pienas. Iksziol visoki bandymai su pieniniais milteliais nusisekė ir jei juos pradėtų pardavinėti, tai namų ūkeimyninkams labai palengvėtų.

Redakcijos atsakymas.

„Klobo Brolių Lietuvių Citizens“ vyriausybei, *New Britain, Conn.* Jus reikalaujate, kad Redakcija iszrodytų vardus tų ypatų, kurios raszė isz *New Britain* korespondencijas į „V.“: vieną po slapyvardžiu D. B. Sanarys (49 num. 1901 m.) ir antrą, po slapyvardžiu P. Spirgas (5 num. 1902 m.) Redakcija nelaiko už reikalingą iszpildyti jusų norą. Jus nenurodote, kame raszta neteisybė, tik sakote — melaginga: tai ne darodymas; iszniekinimo draugystės tose korespondencijose teipgi nematome. Jei, vienog, isz tikrųjų jose yra kokia neteisybė, tai mes mielai patalpysime jusų atsiliepimą priesz tuodu straipsniu. O iszduoti autorių vardus dėl teip menkų priezaszių Redakcijai nepridera. Mums nerupi, ar Klobas nori pagirti ar papeikti tuos korespondentus — mes tik laikomės principo, kurio turi laikytis kiekvienas laikrasztis. Nieks nepagirtų laikraszcziio, teip pasielgianszcziio su savo sandarbiniuku, kaip to nori Klobas.

Isz visur.

Berlyno valdžia suskaitė 2 vasario, kiek yra tam mieste žmonių be darbo; pasirodė, kad 75,000 visai neturi darbo, o 40,000 gauna tik kaip kur ir kaip kada.

Isz Jaltos (Kryme, Rusijoje) raszo 12 vasario, kad L. Tolstojaus padėjimas eina vis blogyn; kuno sziluma nupuolė; visi giminės susirinko prie ligonio patalo.

Pernai Paryžiuje suvalgė 300 tonų oisterių (marių varlių).

Visoje Anglijoje, o ypacz Londone, szių metų ziema labai sunki; miglos, sniegas ir pusnys apkloję visą szalį. Tokios žiemos nepamena nuo 20 metų. Nepagelbsti nė elektriskas, nė kitoks apszvietimas: ant Londono gatvių dienomis tamsu ir nematyt kelio; strytkariai negali vaiksčzioti, garlaiviai teip gi negali plaukioti. Miestas iszrodo tartum iszmiręs.

Petropilėje stato, pagal Amerikos budą, fabriką gaminimui elektriskas szviesos; fabrika užims 28 akrus žemės ploto, o darbininkų bus tų 1,500.

Ant salos Naujos Guinejos krasztiečiai isznaikino prancuziskus keliauninkus; buvo tai moksliszka ekspedicija, tai yra moksliečiai ir tyrinėtojai lankė yvairias szalis dėl moksliszkių patyrimų. Budami arti Naujos Guinejos, 25 keliauninkai iszlipo ant tvirtzemo ir tų apsinakvojo; bemiegant ant jų užpuolė to kraszto laukiniai gyventojai, kurie dar neatpratę valgyti žmogieną, ir visus 25 keleivius nužudė, iszskiriant tik vieną. Tarp žuvusių buvo žinomi mokslo vyrai: Villan, Hagenboek, de Saint Romy ir kiti.

Kur musu iszganymas?

P. Daujotas.

(Tęsa.)

kad negalima darodyti kaltės pakliuvusių po sudu, vienog, negeistinas valdžiai darbas (t. y. žmonių apšvietimas!) yra vis varomas pirmyn, nors ir keliu, valdžios neuždraustu; dėlto gi visus reikia, esą, išvaryti šalin: vienus į Viatką, kitus kitur. Tokia byla turėjo atverti akis daugeliui latvių; nuo veidų „prietelių-maskolių“ nukrito ličyna.

Nuo šito laiko prasideda energiškas slaptas darbas. Miestų darbininkai telkiasi į slaptas draugystes ir kuopas. Užsienyje tapo išleistos pirmos, gudų cenzūros uždraustos, knygutės: „*Nost ar jaunajem!*“ (versta iš vokiškos kalbos) ir vertimas maskoliškos brošiūros: „*Ką maskolių carai padaro žmonėms*“. Liepojaus darbininkai gegužės mėnesį 1899 metuos padaro iškilmingas demonstracijas. Rygoje gi pakilo dideli sumšimai, kruvina kova paniekintų darbininkų su išsiųsta prieš juos kariūmene. Kova tęsėsi per dvi savaites; tik tai kazokai, prisiųsti pagelbon kareiviams, numalšino sukiličius darbininkus.

Rudenį 1899 metuos užrubežyje pasirodo „Susivienijimas latvių social-demokratų“ ir Londone išleidžia mėnesinį laikraštį po vardu „Latvijos Darbininkas“ („Latweeschu Strahdneeks“). Tik gaila, kad šitas laikraštis, pagyvavęs iki liepos mėnesio 1900 metuos, paliovė ėjęs; išviso išėjo 8 numeriai. Vienog, netrukus pasirodo kitas laikraštis „Social-demokratas“, rėdomas buvusio redaktoriaus „Latvijos Darbininko“. Apart laikraščių, latviai social-demokratai išleidžia knygutės: 1) „*Politiškas nusidėjimas maskolių įstatymuose*“. 2) „*Kapitalo tikyba*“ — Povylo Lafargue'o. 3) „*Darbininkų draugystės*“, jų kilimas Anglijoje, Vokietijoje, Francijoje, Belgijoje; jų svarbumas Maskolijoje. 4) „*Apie konstituciją*“ — kas tai yra konstitucija ir kaip ją įgyti. 5) „*Eilės Weidenbaum*“, latvio revoliucionieriaus, kurs pasimirė dar jaunas, budamas studentu Dorpatu universiteto. 6) „*Komunistų Manifestas*“. 7) „*Kas iš ko gyvena*“ Dikšteino ir kitas.

Tuo tarpu pačioje Latvijoje vis auga skaitliūs slaptų darbininkiškų draugysčių, kurios platina užgintas knygas ir proklamacijas, padeda plačioms darbininkų minioms vesti kovą su musų skriaudėjais fabrikantais, keldamos ir organizuodamos straikus ir pasipriešinimus visokioms skriaudoms; jos renka teip gi pinigus šelpimui užsienį išleidžiamų latviškų raštų. Pamokinti nelaimingos praeities, kada tiek žmonių pakliuvo į raudonsiulių nagus, jauni kareiviai už darbininkų laisvę moka vadžioti už

nosies policiją ir žandarmeriją, ir skubiai varo savo darbą; skaitlius areštuotų paskutiniuose laikuose dikčiai susimazino, nors darbininkų judėjimas auga ir auga.

Vesdami darbininkus į kovą už pagerinimą dabartinio jų padėjimo, keldami straikus už pakėlimą algos ir sutrumpinimą darbo dienos, skelbdami prašalinimą dabartinės tvarkos, paremtos ant skriaudos darbininkų ir valdžios saualės, latviai social-demokratai gerai supranta, kad tikras pagerinimas darbininkų gyvenimo nėra galimas prie dabartinio jungo maskolių valdžios, kuri visad užstos už skriaudėjus piniguočius ir eis prieš darbininkus. Jeigu darbininkai reikalauja sav žmoniškų tiesų, arba padaro straiką, ji atsako ant jų reikalavimų kazokų nagaikomis ir šuviais kareivių, kaip tai jau ne sykį darydavo. Prakilnesnius darbininkus ir jų draugus — žandarai stengiasi išgaudyti, sukišt į kalėjimus arba išgrusti į Sibyrį. Dėlto gi darbininkai turi prašalinti saualę dabartinės maskolių valdžios ir įgauti politišką laisvę, kada darbininkai jau atvirai galės kovoti už savo tiesas, nes tik prašalinimas cariškos valdžios pravers kelią išsipildymui visų darbininkų reikalavimų, tai yra socializmo.

Ir latviai social-demokratai turi derlingą dirvą; jų dabartinė užduotis — rengti į kovą savo draugus darbininkus, idant išvien su proletarijatu kitų pavergtų Rusijos tautų užduoti paskutinį smugį neaprubežiuotai caro valdžiai.

Politiškos partijos Čekijoje. 1)

Nelinksma buvo čekų praeitis. Išnykus po daugelio metų garsaus buvimo viešpatystei prasidejo tamsi naktis vergijos. Pavergė juos vokiečiai, kurie sunaikino visas liekanas savistovės kultūros, bet dar norėjo visai išnaikinti čekus.

Vokiečiai, nuveikę čekus ties Baltkalniu 1621 metuos, ėmė juos baisiai persekioti. Bajorai ir turtingi miestiečiai arba buvo išnaikinti arba turėjo apleisti savo tėvynę ir svetur jieškti kitos.

Austrijos vyresnytė išvien su jezavitais naikino viską, kas buvo čekiško, ir jau rodėsi, kad čekų kalba visai išnyks šioje pasauleje. Visur matėsi vokiškas budas, visur skambėjo vokiška kalba, ir tik muzikų pastogėse, muzikų lušnelėse slapta užsiliko čekų kalba ir tų jį kartas nuo karto skambėdavo.

Kaip čia Austrijoje viešpatavo tamsybė, kol neatsirado tokių apšviestųjų, kurie būtų norėję išraukti prispaustus ir pavergtus žmo-

1) St. O...arz (L. Plochocki). Buvo spaudinta laikraštyje „Sviatlo“ 1898, N. 2, London, pusl. 72-79.

nes iš po ponų ir kunigų globos, tol ir Čekijoje žmonės buvo vergais. Čekų tauta susidėjo vien iš muzikų, nes bajorai ir miestiečiai buvo ar tikrais vokiečiais—atėjūnais, ar visai suvokietėjusiais čekais ir laikančiais savę už vokiečius. Šitie muzikai, šita čekų tauta, buvo dvejopoj vergijoj: vyresnybės buvo prispausti ir neturėjo nėjokių žmogiškų tiesų, teipogi ir ponų spaudžiami, nes buvo jų baudžiauninkais.

Kol visa tauta buvo pavergta, negalėjo ji atgyti. Tik išnykus baudžiovoms, Jozui II viešpataujant, gili tamsybė, kurioj buvo pasinėrus čekų tauta, pradeda nykti, jau pradeda švisti.

Atsidarius mokslainėms, iš tų pačių muzikų atsiranda tokie vyrai, kurie neišsizada saviškių, bet dar nori dirbti jų naudai, nori juos pakelti ir apšviesti.

Diduma muzikų vaikų, įgijusi apšvietimą, suvokietėdavo, apsigyvendama visai vokiškuose Čekijos miestuose, bet atsirado ypatos, kurios ištvėrė neatsiskyrę nuo savo žmonių. Tie tai atskyrus žmonės pradeda rašyti žmonėms jų prigimtoj kalboj, platinti apšvietimą, pasemtą iš vokiškų šaltinių, bet čekiškame pavidale. Ilgainiui skaitlius tokių čekų-apšviestunų kas kartą auga, vien kart su tuo didinasi ir jų įtekme ant žmonių. Pradeda tyrinėti tą kalbą, tautos istoriją ir liekanas garsios praeities. Drauge su tuo didinasi jų prisirišimas prie to viso, kas yra čekiška, kadangi mato, jog čekai nevisuomet buvo teip nuvarginti, kaip dabar, kad nuo jų varu viską atėmė, ir kad jie, kaip ir kitos tautos, turi tiesą gyventi.

Juo labiau didinos meilė link viso, kas yra čekiško, tuo didesnė buvo neapykanta link vokiečių, kurie viešpatavo Čekijoje, kuriems buvo atiduoti ir dideli dvarai, ir urėdys tės, ir viskas, kas duodavo didesnę materialią naudą, svarbą, įtekmę ir t.t.

Čekai jautė ant kiekvieno žingsnio tą paniekinimą nuo vokiečių, todėl nieko nėra ystabus, kad čekai pradėjo kas kartą labiau neapkęsti vokiečius—atėjūnus, kurie viską geriausią Čekijoje pagrobę buvo į savo rankas.

Platinantės apšvietimui, kada jauni tautiečiai ršėjai skaudžiai užgandavo vokiečius, tautos susipratimas stiprėjo. Jau dabar muziko vaikas, atėjęs į miestą, ar tai į augštesnę mokslainę pastojęs, ar tai užsiėmęs amatu, nebeišsizadėdavo savo tautystės, nepersikeisdavo, kaip buvo pirmiausia, ant vokiečio, bet pasilikdavo čekiu ir dar čekų-tautiečiu (patrijotu).

Palengva ir miestuose — ypač mažuose — pradeda stiprėti čekiškas gaivalas. Miesteliuose ir pirmiausia buvo daugybė tokių čekų, kurie suvokietėjo, pavirsiūm priimdami vokiškus papročius ir iš dalies kalbą. O ištikrųjų jie pasi-

liko čekais ir tiems, kurie buvo užsiėmę platinimu apšvietimo ir tautiško susipratimo, buvo lengva anuos pertraukti į čekų pusę. Ilgainiui suvokietėjuotuose miesteliuose atsirado čekų draugija, paprastai čekų-kunigo ar mokiniojo vedama. Jau nuo seniai esanti neapykanta vokiečių pradėjo išeiti į aikštę, ir prasidėjo kova čekų su vokiečiais.

Kova ta nebuvo grynai tautiška, kaip galėjo išrodyti, — ji turėjo ekonomišką paklodą. Čekų pusė susidėdavo iš beturtės dalies amatininkų ir krautuvinkų, besivaržančių su turtingais miestiečiais, turinčiais savo rankose visą pramonę ir pirklystę. Toliaus, vadovais čekiškos partijos buvo apšviestunai (kunigai, mokiniojai, maži valdininkai ir t.t.), kurie už savo čekystę negalėjo gauti augštesnių, geresnių, pelningesnių vietų, kurių viešpataujantieji vokiečiai niekuomet nepaleisdavo iš savo rankų.

Numanymas ir supratimas ekonomiškos skriaudos sujungė į kupetą darantį karjerą ir jieškantį geros vietos apšviestuną, smulkų amatininką ir muziką, neapkenčiantį pono-vokiečio, kurs dar neseniai laikė jį baudžiauninku. Visi jautė skriaudą, o ją darydavo vokiečiai — ar tai didelis dvarponis, ar turtingas pirklys, ar tai augštesnysis valdininkas.

„Šalin vokiečius, tiesų čekų tautai!“ — štai čekų-tėvynainių devizas, kurs atsirado pirmame bertainyje XIX amžiaus. Žinomas daigtas, kad čekų partija susitvarkino tik tuomet, kada po revoliucijos 1848 metuos visos Austrijos tautos, tarp jų ir čekai, įgijo tam reikalingas sąlygas. Tada tik tepradėjo čekai politiška kovą, o iki šiol vesdavo vien tik kultarišką kovą, t. y. platino apšvietimą tarp žmonių, stengėsi pakelti ir išbulinti visaip kaip rašliavą ir t.t.

Visoms Austrijos tautoms įgijus per konstituciją politiškas tiesas, čekų tėvynainiai reikalavo, kad čekai būtų pastatyti ant lygios su vokiečiais: kad čekiška kalba būtų mokslainėse, būtų įkurtas čekiškas universitetas, suduose būtų čekiška kalba ir t.t. Buvo tai vis reikalavimai to vyrų pulko, kuris rėdė ir vedė visą tautiška judėjimą, t. y. apšviestunų: profesorių, kunigų, smulkių valdininkų. Jie visi išėjo iš prasčiokų, sodžiuje ar mieste gyvenančių, buvo smulkių amatininkų ar muzikų vaikais. Dėlto tai žmonės ėjo paskui jų, dėlto tik jie galėjo remtis ant tų žmonių.

Į dvidešimtį metų po revoliucijos, čekų tautiečių partija buvo gana stipri ir nuosekliai kovojo su vokiečiais. Daug jos reikalavimų jau išpildyta, o čekų kalba, dėl kurios teip daug vargo, prakaito ir spėkų buvo padėta, (Toliaus bus).

Popiežius Leonas XIII įstojė 20 vasario į 25 metus savo pontifikato; prieš jį tik du popiežiai (Pijus VI ir Pijus IX) teip ilgai valdė Rymo sostą. Dabarnyksztis popiežius pagal gimimą vadinasi Vincenzo Gioacchino Pecci ir gimė Italijoje 1810 m.; iszrinktas į popiežius 20 vasario 1878 metuos.

Neseniai suszaudė Serbijoje, pagal sudo nutarimą, vieną moteriszkę: rasi, tai pirmutinis ir vienatinis atsitikimas. Toji moteriszkė, Singela Nikolicz, buvo apkaltinta už tai, kad apnuodyjo savo vyrą, norėdama liuosai gyventi su 18 metų vaikinu. Eidama prie stulpo tvirtu žingsniu, ji sakė vedusiems ją kareiviams: „vyrucziai, taikykit gerai, tik neszaukit į veidą: asz noriu ir grabe buti graži“.

Mieste Szemacha, už Kaukazo, atsitiko didelis žemės drebėjimas; visokios pragaiszties labai daug; užgriuvo apie 2000 žmonių. Tame mieste buvo 25,000 gyventojų. Miesto apielinkėse teip gi rado užmuzsztų 27 žmones; sugriauta Szemachoje į 4000 namų.

Ispanijoje, mieste Barcelona, pakilo didelis darbininkų straiškas, kurs neapsieina be ermyderių ir kraujo praliejimo. Straikuotojų skaitlius įaugo į 80 tukstanczių; prieš darbininkus pastatyta kariumenė, kuri dėl menkos priezasties szaudo į minią; jau kelis syk praneszta, kad kareiviai nuszovė po keletą žmonių, o suzeistus skaito deszimtimis; valdžia pastatė ant gatvių dvi baterijas kanuolių.

Studentai Petropilėje ir Kijeve, nesulaukda ni nuo valdžios nė tų menkų palengviniimų, koki buvo žadėti, ketina kelti isz naujo protestus, o reikalė ir sumiszimą.

Naujos knygos.

— *J. Schiekopp. Gramatyka Litewska Początkowa, przełożona z niemieckiego i opracowana przez J. Januszkiewicza i A. Maciejewskiego. Kraków, 1902 r., pag. 104.*

Praktiška knyga, isz kurios ypotos, kalbanczios lenkiskai, galės pramokti lietuviskai. Tai pirmutinis panašios ruszies iszleidimas mūsų literaturoje. Lietuviai, kurie moka lenkiskai, o menkai lietuviskai, gali isz szitos knygos pažinti savo gramatikos pamatus. Naudotis isz jos gali tie, kurie abelnai pažįsta gramatiką.

— *Pasaka apie Kantrią Aleną, dukterį turkų ciesoriaus Antoniaus. Vertė A. Olszewskis. Chicago, Ill., 1902 m., pag. 66.*

Tai antras, pertaisytas isz leidimas tokios pat knygutės, pirmu kart atspausstos 1893 m.

Susirinkimai.

Scranton, Pa. 30 kuopa Susivienijimo Liet. Amer. turės savo susirinkimą 2 d. Kovo; visi sąnariai ir visi tie, kurie turės norą pasiklausti, teiksis pributi pas Pet. Lipavyczią, N 1037, Main ave, Providence, Pa. Pradžia 3 val. po piet.

J. Mitkus.

New Britain, Conn. Dieną 10 Sausio 1902 metų susitvėrė mus mieste nauja draugystė po vardu Szv. Andriejaus Apaształo. Kurie nori prisirašyti į draugystę Szv. Andriejaus, tai dabar labai gera proga, nes draugystė nutarė priimti sąnarius už pigę mokesį, tik už 1 dol., iki ateinanciam mitingui, tai yra iki 9 dienai Kovo 1902 m. Mitingas bus 2 val. po piet, bažnytinėje saleje. Naudokitės, broliai, isz tokio pigaus įstojimo, nes paskui bus brangesnis, pagal

konstituciją, kaip ir visose draugystėse. *Komitetas.*

Pajieszkėjimai.

Pajieszkau savo kaimyno Mateuszo Lukoszevycziaus isz Pikeziunų kaimo, Seredžiaus parap., Kauno gub.; jis apie 15 metų Amerikoje. Teiksis jis ar kas kitas duoti man žinią, nes pas manę gyvena tikras jo brolis Benediktas.

Sim. Szimkevyczia,
Box 374 Charleroi, Pa.

Asz, Kazys Raulynaitis, pajieszkau savo brolių Andriaus ir Matijosziaus Raulynaiczių, kurie paeina isz kaimo Juodaraisczio, Prienu par., Senapilės pav. Kas žino apie juos, bus malonus praneszti ant szito adreso:

Chas Raulen,
Wilson, N. C.

Mes 3 draugai: Vincas Barulis, Juozas Valaitis ir Antanas Petruszka pajieszkom savo draugo Jono Mase jaucko, Suvalkų gub. Kalvarijos pav., parapijos ir gmino Liudvinavo; jis yra siuvėjas (kriauczius) priesz metus gyveno Anglijoje, Londone; pernai Sausio mėn. iszkeliavo į Lietuvą; isz Lietuvos gegužio mėn. iszkeliavo į Ameriką su visa savo šeimyna ir nežinia kur apistojo. Pas jį yra svarbus reikalai! meldžiame ar jis pats, ar geri tautiečiai suteikite žinią ant žemiaus podėto antrazo, o mes busime jums labai dėkingi.

V. Barulis,

N. 5 Queens Buildings Gosset str.
Bethnal green E. London England.

Kas prisiūs 25 centus!

Paczo markėmis, aplaikys tuziną puikių popierų gromatoms raszyti su puikiomis kvietkomis, apskaitymais ir pavincziavonėmis. Kas atsiūs \$1,00, tas aplaikys 5 tuzinus virsz minėtų popierų.

Adresuokit teip:

V. J. Kudarauckas,
70 W. 5-th str.

So. Boston, Mass.

Kas prisiūs 25 ct. paczo markėmis ant žemiaus padėto adreso gaus puikų tautiską Paveikslą, tai yra D. L. K. Keistutį su Byruta. Adresuokit teip

V. Kudarauckas,
Bx 234 Lawrence, Mass.

Naujausios knygos.

Smertis. Daktaro pasakojimas. Paraszė Szventmikis. Puslapių 32. Daugumas ras toje knygoje, ko nesitikejo. Prekė 10 c.

Dvasiszki apdumojimai arba meditacijos. Kas mėgsta dvasiszkus skaitymus — turės ka pasiskaityt ant ilgo laiko, laksztų 571. Prekė 85 c.

Pasikalbėjimai apie dangų ir žemę. Naudingas ir akyvas skaitymas. Knygutė tinka siųst ir į tėvynę per cenzura, į usl 81, prekė 25c

Lietuviszka Gramatika, rasztojams ir skaitytojams vadovėlis. 40c.

Lietuviszka Krcstomatija, paraszta p. E. Volterio. 1,40

Juszkos zodynas 2,00

Geologija, (su paveikslais) paraszta A. Geikie 30c.

Isz kur atsirado mūsų naminiai gyvuliai ir auginami augmenys? 20c.

Kaip gyvena augmenys (su paveikslais) 35c.

Biologija arba mokslas apie gyvus daigtus (su paveikslais) 40c.

Mūsų dielės (szundaktariai, szundvokacziai, svetimtaucziai, ponai, kariauna ir kunigai) 10c.

Pasidavimas ir pelnas (kaip vienas lietuvis isz Did. Lietuvos parsidavė vokiecziams, kurie jį paskui iszvarė isz savo szalies) 10c.

Baudžia va Lietuvoje 15c.

Balsas Darbininkų 15c.

Szirdis žmogaus 15c.

Du broliai, atsitikimas isz paskutinės Turkų su Maskoliais karės 5c.

Valdimierus, apysaka pagal kun. Szmidt'a 25c.

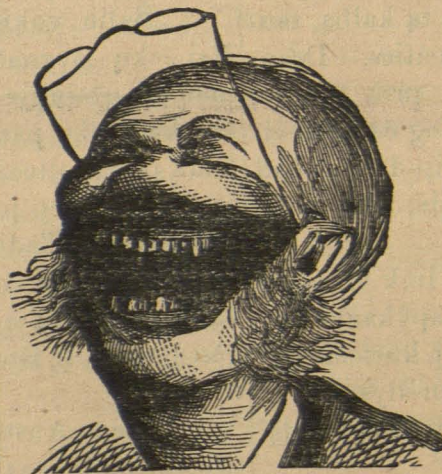
Trumpj szneka apie limpanczias ligas ir kaip nuo jų atsigitinti 10c.

Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, koki yra jos skyriai ir kaip juos pažinti 15c.

Parinktos lietuviszkos dainos pagal Ant. Juszkevyczių 10c.

Ukiszkos draugystės įvairiuose kraszuose 10c.

Ukiszkas kalendorius ant 1902 metų 15c.

Puikiausias vaistas Daktaro Glenno, „Peace In the Family”.

Dėl seno skaudėjimo, nusibrozdinimo, inkirtimų ir insipjovimo, teipgi nusideginimo ir nuszutimimo, nėra lygio vaisto. Yra isztikimiausės vaistas terp parduodanczių. Verkentiems vaikams nepamirszkite duoti o nustos. Iszdirbamas vien tiktai per M. Bevan, 23 Cambria, st. Plymouth, Luz. Co. Pa. Bonkutė tiktai 25 c. Klauskite pas savo szturnikus. Didelis procentas dėl szturnikų mokant isz virszaus, tiktai Penn'a.

P. S. Esu pažystamas visoi apielinkėi ir turiu užsitikėjima. Reikalavimus trumpam laike iszpildysiu.

LIETUVISZKA RESTAURACIJA

J. M. MEDELIO,

200 E. Centre str.

Shenandoah, Pa.

Atsimyk, Darbininke! Žinok, kad budamas Shenandoah'ryj, turi tikrą savo prietelį, kuris suteiks tav rodą visame ir suramįs varguose.

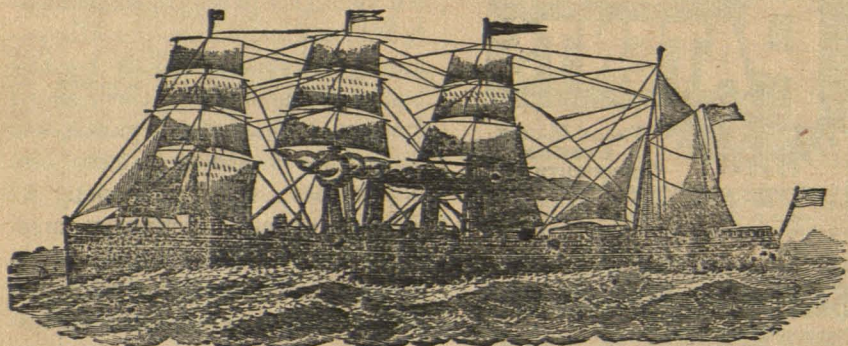
Mano namai — tai vienatinė vargzui užeiga, kur po sunkaus darbo galima sudrutinti nuilsusias spēkas ir susiraminti varguose.

Telefonas atdaras No. 873

Gerbtini Tautiečiai!

Turiu už garbę pranešti visiems lietuviams, jog apsiėmiau agentyste ant labaigerų linijų. Taigi parduodu Lavakortes ir siuncziu pinigus į visas dalis svieto. Užtikrinu jog su, nuo manęs pirktoms laivakortėms pervaziuosit didmarį per 8-9 dienas. Nusiuncziu pinigus į Lietuvą ir į kitus krasztus pasaulės, labai greitai.

Prie to apsaugoju naminius rakandus (furniture) nuo ugnies (fire-insurance). Turiu labai czystą ir puikią užeigą dėl svetelių, užlaikau vyną alų, degtinę ir kitokius gėrymus, kurie žinau patiks dėl lietuvių ir ne prabaszcius nepaniekytų. Su guodone Kazimieras Baltrukonis.

Adrisuokit sziteip: **CHAN V. BOLTH,**
686 North Rivers Side str. WATERBURY, CONN

PERSKAITĖS ATMINK!

KAZUNO TRAJANKA privalo rasti kiekvienoj lietuviszkoj szejmynoj dėl greito pareikalavimo laike ligos. **KAZUNO TRAJANKA** yra sudėta dabar popieriniam baksukije geltono kolerio ir pirk lami nuo szporninkų visados reikalaukit Kazuno Trajank s. Jeigu negalit gaut pas savo szporninka mano Trajankos, tai prisiusk money order ant 55 ct. o bus pri-iusta per paczta į trumpa laika.

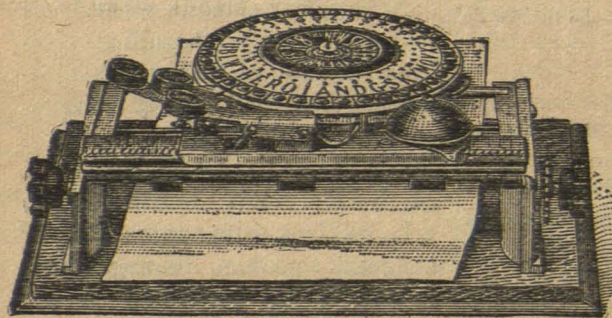
Kam sirgti Gumbu, skaudėjimu po krutine arba panasziooms ligoms, kada Kazuno Gumbo-Kura netik ka apmalszins liga, bet ir praszalins į trumpa laika. Kasztuoja \$1.00, su prisiuntimu per paczta \$1.25 ir bus greit prisi-usta. *Gumbo-Kura* susideda isz dviejų preparatų bonkutės vaistų ir tablets Gumbo-Kura No 1. tai yra labai geri vaistai moterims po palagu, nes skaudėjima greit apstabdo, su prisiuntimu per paczta kasztuoja tik 75 ct.

Luke's Rheumatic Cure.

Szitas preparatas yra isz bandytas ir daug žmonių yra iszsigydę isz ilgios sirgimo Reumatizmu. Užtikrinu, kad szitas preparatas praszalins Reumatizmą vartojant per atsakantį laiką, jeigu bus vartojama sykiu su *Expeller Linimentu* praszalios minėtas ligas. Prisiusk Money Order ant 1.50, o bus prisiusk'a į trumpa laika per paczta. Adresuok:

L. M. KAZUNAS, aptiekorius.
107 S. Main str. SHENANDOAH, PA.

Drukuojamos ir raszomos maszinos.

RASZOMĄ MASZINĄ (typewriter) privalo turėti kiekvienas žmogus ar privatnas ar kupezjus. nes laiszkasparaszytas eu raszoma maszina grazei isz-rodō ir kiekvienas gali jį perskaityti. Mes turime raszomų maszinių viokių prekių, kaip tai: už \$1.00 už \$1.50, už \$3.50, už \$5.00, už \$6.00, už \$10.00 ir brangesnų. Mes teipgi parduodame visokius ta-

vorus, angliszkas knygas ir lietuviszkas, lenkiszkas Biblijas ir Naujus Testamentus. Biblijų turime daugiau kaip szimtą kalbų. Jeiku kas nori gaut katalogą ar atsakymą ant gromatos turi jėdėti už 2 c. etempą.

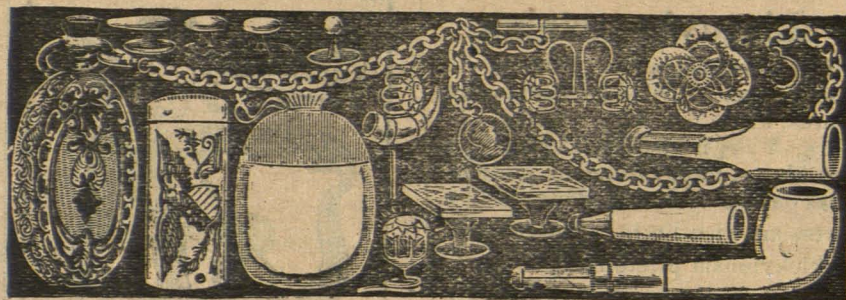
NOVELTY SUPPLY CO. Box 352 Louisville, Ky

LIETUVISZKAS KRIAUCZIUS
Kaz. Miliszauskas

256 E. Market str. Winkes-Barre, Pa.
Siuva puikiausiai visokius siutus pagal naujasią madą, duoda drutą ir gerą materiją ir už pigę prekę. Teipogi senus ant naujų perdirba. Visi pas savo Tautietį.

W. Matuseviczius.

Uzdėjan krautivę visokių tavorų kaip ant tai: marezkinių, kalnierių naktalzų, petneszų, visokių skrybėlių, pagal madą overkotų marszkinų ir dar kitoių daigtų. Teipogi laikau ir krianciszką szapą, sifvū drapanas dailiai ir pigiai. Lietuviai jeigu einat pas žydą, geriaus eikit pas savo tautietį 112½ E. Main st. PLYMOUTH, PA.

DYKAI 1. puikių dovanų! Tokio pigumo dar niekaos negirdėtai. Ateikit pažūrēt, pažūrėjims nieko nekasztoja!
Dabar mes palėdziamo turgan geriau-į laikrodėlių: **TIKRA AMERIKISZKA**, 14k. su dviguba suauksuotai- lūkszti, anške užsakamas ir austatomas, vyriszkes ir moteriszkes, su **TIKRA AMERIKISZKA MASZINELIJA**, pilnu aku enų, R R gvarantotas, nikeliuotais viduriais, iszduodame raszą **GVARANCIJA ANT 20 METU**; psagal iszveizdą ir cerumą toki laikrodėlių vieados gali lyginti prie \$4) **VERTES AUKSO LAIKRODELIO**. Visiems puikių laikr. dėliū mylėtojams mes duosime bėgyje 6) dienų puikius prezentus: 1 vieną marių putų **PYPKE** su didele galvuke ir gintarinu cibuku vertės \$1.50; 1 grynų marių putų **CI GARNICZIA**, vertės 75c; 1 nikelinė briezūkams **DEZUTE** 25c; 1 dailų auksuotą **DICKENS LENCIGELI** su Cameo kabute \$1.50; 1 puikią auksinotą **SAGUTE**, \$1.00; 1 vieną porą puikių **AUSKARIU** da'mantais sodintu, \$1.00; 1 puikią **SPLIKA** iszsuodintą brangakmenais 40c; 1 porą suauksuotų kolonikų su permuterio virszais 40c; 1 porą rankovėms guzikų, su permuterine apaczia, 25c; 2 kaloteriams guzikų, permuterio apaczios, 50c; ir 1 puikią įkrutinę sagutę su dailiu akmeniu 75c. Laikrodėlių ir 14 dovanų siuncziamė C. O. D už \$4.98 apmokėdami teipgi ir expreso kasztus; siuntinį galite iszszgaminuoti ant expreso ir: jei nepatiktū, sugražinkite mums atgal musų kasztais. Kur nesiranda Expreso Offisas. \$4.98 turi but prisiusti drauge su orderiu. Jeigu kas prisius pinigus drauge su orderiu, gaus dar extra dovaną puikų lenktinį **PELTI**: daiktus mes siuncziamė tada per paczta, užregistruvę savo kasztais. Jeigu pirkit ant syk laikrodėlius gausi **VIENA LAIKRODELI SU VISOMS DOVANOMS DYKAL**. Paraszyk, ar laikrodėlių ar moteriszka. Jeigu moteriszka, tad vyriszko Dickens lencigėlio mes pasiusime moteriszką 50 coltų auksuotą Lorgnette lencigėlių. Raszyk szendien pakol iszpardavimas neiszsisbaigęs. **Atlas Jewelry Company, 1 Metropolitan Block, CHICAGO, ILL.**

SPAUSTUVE.
„Vienybes Lietuvninku“
224 E. Main Street, PLYMOUTH, PA.
Spausdinasi visokios knygos, konstitucijos dėl draugyszčių, apgarsinimai, tikietai, bilos, gromatos ir kiti visoki darbai. Darbas atliekamas greitai ir pigiai.

PARDUODA LAIVAKORTES
* Ant visu kialiū geriausių ir greicziausių laivų *

Siunczia pingus į visas svieto dalis greitai ir pigei. Norintis kad jo piningai siuncziami į tėvynę neprazūtų ir kuo greicziausiai nueitų tegul kreipiasi **PO TOKIU ADRESU pas mumis**

J. J. Pauksztis & Co.
224 East Main Street, PLYMOUTH, PA.

AGENTAS
asekuravojimo **NAMŲ** ir visokių **DAIGTŲ** už ugnies
GEO. GWILLIAM, agentas.
Main str. Plymouth, Pa.

Joe Harrio
HOTELIS
103 E. Main ir kampo Eno str.
Szaltas alus, skani artelka, cigarai pirmos klasos. Teipogi užkazdziai dovanai kas vakarėse.
Jonas Drapiwskis Bartenderis.